

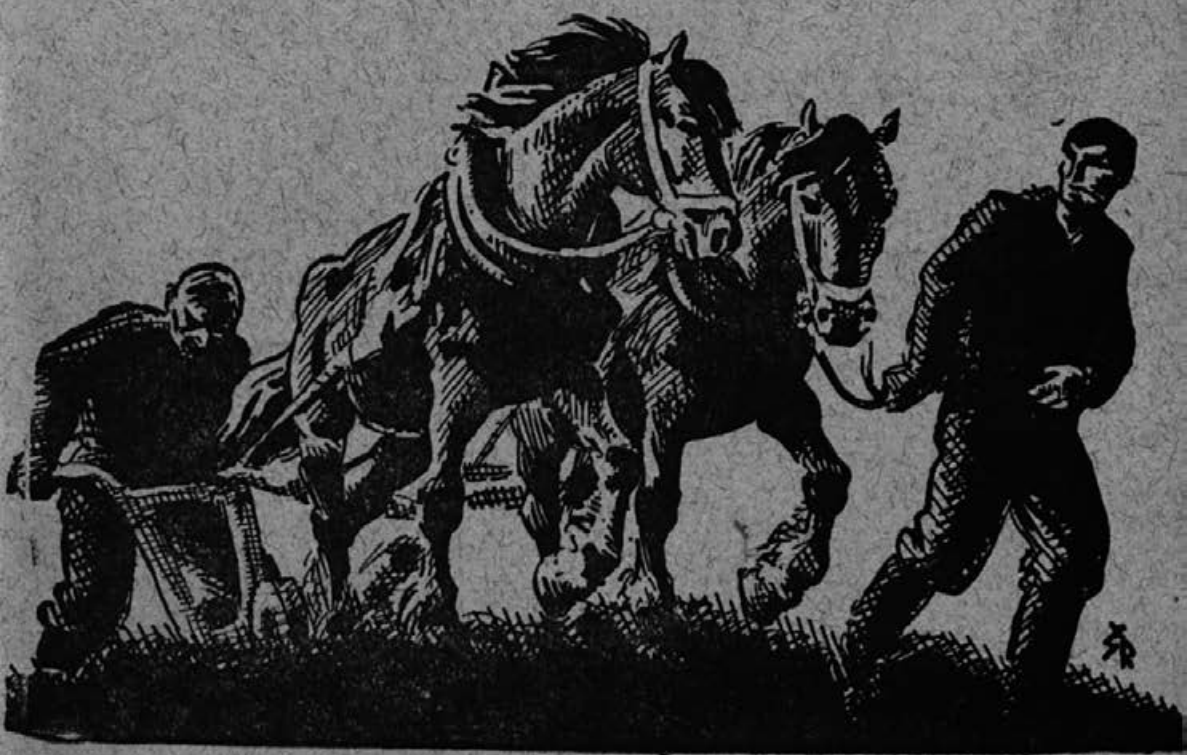
Poštnina plačana v gotovini

Pp

Komplet

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO
PROSVETO

JANUAR 1939

LETO XVI. ŠT. I

VSEBINA

Jože Jermancič: Zimske rože (pesem) — Ivan Nemeč: Delajmo in ustvarjajmo! — J. o.: Našim pesnikom. — Dr. Drago Čoupek: Delaj kakor oče! — Jakob Struja: Zimsko pismo (pesem) — Albin Podjavoršek: Borba za »novega človeka« — Nove knjige — Morfij — Dr. Srečko Goljar: Obličje slovenske vasi — Borba za kanale in prekope — Važna pridobitev — Karel Capek — Josip Udovič: Slovenska vas na Dolenjskem — Vzgojimo si lastne govornike! — Prvi govorniški tečaj v Celju — Naši tečaji — Vzgoja naših značajev — Letos bomo šivale — Naši razgovori — Ali je res težko biti mati? — Za kuhinjo. — Praktični nasveti — Odmevi iz naših vasi — Rudolf Mohar: Sveti trije kralji (pesem) — Ivan Nemeč: Naš svet med Dravo in Donavo — Razlaga tujih besed — Wl. St. Reymont: Delo — Za prosti čas naj pride smeh v vas

Mesečnik za kmetijsko prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 3.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440

Izdaja Zveza kmetijskih fantov in deklet ● Za uredništvo odgovarja Ivan Albreht, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uredništvo obvešča

● **Popravek.** V članku Jos. Udoviča v 12. številki »Grude« l. 1., str. 275, je v naslovu zagrešil tiskarski škrat napako in sicer se pravilno glasi **tlačitelj** in ne tlačan, kar je itak razvidno iz vsebine.

● **I. P. V. J.** Križanke nismo mogli objaviti, ker je bila pomanjkljiva. Pošlji kaj drugega. Pozdravljen!

● **F. T. Š.** Članek prejeli in ga ne moremo objaviti, ker smo pravkar priobčili nekaj sličnega. Obdelaj kakšno drugo stvar. Pozdravljen!

● **P. B. Š.** Naš literarni referent ti bo glede poslanih novle in pesmi odgovoril v pismu. Pozdravljen!

Slabe ozimine

pognojite sedaj z apnenim dušikom oz. z **Nitrofoskalom - I.** S tem poživite posevek in si osigurate dobro žetev, 200 do 300 kg na ha, posevek mora biti suh.

Vinograde gnojite zgodaj spomladi, pri prvi kopi, z NITROFOSKALOM - I. 600-800 kg na ha.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

I.

JANUAR 1939

XVI.

Jože Jermančič:

Zimske rože

*Zima povsod se oglša,
rože od nas so odšle,
dan, komaj prižgan že ugaša,
za temnimi hrasti umre.*

*Burja brazde v sneg orje,
v moje okno vrši;
nagelj rdeči mi umrje,
še to noč ga mraz umori...*

*O, vse nazaj se povrne:
pomlad in nageljnov cvet!
s cvetovi se polje pregni
s cvetovi ves breg bo odet.*

*Zdaj v meni večna je zima,
vse rože mi mraz je pobral;
zacveti mi, gora, dolina:
pomladi se bom nasmejaj!*

Delajmo in ustvarjajmo!

Delo prinaša človeku vse, kar rabi v življenju; včasih je delo tudi neke vrste razvedrilo. Vsako človeško delovanje, ki zahteva izrabo njegove moči, pa mora biti tako vpeljano in izvedeno, da ne ruši, ampak ustvarja. Vsako delo mora ustvarjati, velja pravilo. Vse, kar ruši, je škodljivo in prinaša neprecenljivo škodo vsakemu živemu bitju in vsej skupnosti.

Te besede bi morale biti vodilo vsakemu našemu fantu in dekletu, vsem ljudem, ki res žele dobro sedanost in še boljše bodočnost svojemu narodu. Koliko korakov, gibov, skokov, koliko neprespanih noči, koliko čezmernega spanja gre v nič, istočasno pa nastajajo življenjske razvaline, številni reveži in berači, ki ne zaslužijo, da jih zemlja nosi. Seveda moramo tu razlikovati dvojno vrsto revežev: in sicer takšne, ki niso krivi svoje nesreče in takšne, ki krivdo za nesrečo sami nosijo. Nas zanimajo predvsem drugi.

Iz roda v rod

se ponavlja in dviga njih število. Nekateri dobivajo te lastnosti že podedovane, mnogi pa si tekom življenja pridobijo to nesposobnost. Slaba okolica in vzgoja so krivci za te nesrečneže, ki so danes samo breme in ničesar več.

Čudno je človeku pri sreči, kadar na vsak korak vidi tiste cestne postopače, ki/si s kitaro, harmoniko ali kakšnim podobnim instrumentom služijo kruh. Sami krepki ljudje po telesu, ki samo jedo; izrabljajo čustva delavnih ljudi, jim kradejo oziroma jemljejo premoženje in s tem dvakrat uničujejo dobrine delovnega človeka! Jemljejo in jedo, sami pa ničesar ne ustvarijo. Zato so za družbo nepotrebni in navečja rak rana zdravega razvoja. Poleg uničevanja dobrih škodujejo svoji okolici s slabim vzgledom, zavajajo ljudi slabih značajev na stranpota in tako se število teh nesrečnežev množi. Poleg muzikantov in pevcev pa so tudi drugi postopači, ki ne vedo, niti ne pomislijo, da delo redi človeštvo. Prav zanimive tipe srečava-

mo, ki predstavljajo včasih pravo tajnost v njih načinu življenja. Posebnost predstavljajo tako zvani kričači, ki hodijo po morskih kopališčih in preže na bogate ljudi; ob priložnosti jim vpijejo »živijo«, potem pa prosjačijo. To je najlepše življenje, je rekel neki možakar, ko bi moral pljuniti v roke in delati. Kdor dela je neumen; nekajkrat na dan vzklikniti »živijo«, potem pa pretegniti ude v senci, je najboljši zaslužek!

Druga zanimiva vrsta so nosači, ki jih srečujemo zlasti na našem jugu. Po ves dan čaka kje v senci, raztrgan in lačen, da dobi kakšen kovčeg in dva dinarja nagrade za prenos. Ničesar več ne bo storil; njegov poklic je prenos kovčkov, drugo za njega ničesar ne pomeni.

Zakotni pisarji predstavljajo celo poseben poklic; imajo dober jezik in obljublajo ljudem, da bodo napravili takšno prošnjo, ki bo prav gotovo uspela, razumljivo — v najbolj nemogočih zadevah. Tako sem srečal takega zakotnega pisarja na Pohorju, ki je jemat za koleke pretirane vsote in seveda ves izkupiček vtaknil v žep. Večkrat je na dolgo in široko pisaril, se počteno najedel in napil, prošnjo pa vtaknil v žep, kjer je tudi ostala. Takšne primere bi človek našteval brez konca, poudariti pa moram, da se slični ljudje množijo iz dneva v dan. Pri majhnih otrokih vidimo danes, kako žalostno pot hodi človeštvo, ker res ničesar tako klavarno ne vpliva na zdravo duševnost kakor tisto beračenje otrok s šopki in podobnimi drobnarijami. Proč s tem žalostnim obrazom pokvarjenega človeka, ker to udarja v njegovo najbolj zdravo jedro!

Značilni so berači na račun brezposelnosti. Kjerkoli že bilo, povsod najdeš milo proseče: Nimam dela, brezposeln sem, prosim za majhno podporo! Resnično brezposelni in delavoljni navadno ne gredo beračit, ampak skušajo najti kakšno nadomestilo.

Večkrat pa resnično brezposelni tudi ne dobi podpore, ker danes nihče več ne veruje tem številnim delomržežem. Zaradi nesrečnih pokvarjencev trpi tak-

šen, ki je v današnjem času res potreben podpora.

Vse našete težave bi se nekako prenesle, ko bi vzgledi starejših ne prebajali na mladino. V tem je ravno jedro nesreče in sramote, ki čaka ves narodni razvoj. To moramo preprečiti, tukaj delajte vzgojevalci, da se mladi naraščaj ne uniči. Kakšen naj bo odrasel človek, če v mladosti preživlja svoje bitje z beračenjem!? Nesposoben za človeško družbo! Krivde pa ne nosi sam, ampak tisti, ki vsak dan vpijejo o nalogah vzgoje, v praksi pa ničesar ne storijo, da bi rešili naraščaj od zablod. Doraščajoči obeh spolov postajajo pod tem vplivom tatovi, zločinci in morilci in človeški napuh vrže zadnji kamen na nje.

J.-o.:

Našim pesnikom

Eno je sveto: Preprosto in Pristno.
† Srečko Kosovel.

Beseda pesem pride od peti, ker se je v starih časih vsaka pesem pela in ker ni bilo tiska in se ni zapisala, se je tudi ohranila združena z melodijo. Te pesmi so zlagali posamezniki, katerih imena danes ne vemo več, pesmi pa imenujemo narodne, ker so se med narodom ohranile. Iznajdba tiska je pisanje pesmi silno pospešila in tedaj so se prvič v večji množini pojavili pesniki, ki njih imena poznamo.

Dobrih pesnikov je silno, silno malo. Samo dela teh so se ohranila, vse drugo je padlo v pozabljenje. V teh pesmih se res čuti utrip živega srca, silne misli so v njih, misli, ki so danes last vsega kulturnega sveta. Ti pesniki so opevali svoja čustva, čustva drugih, opevali čas, ki so v njem živeli in napovedovali nove, boljše dni. Vsi pravi pesniki so bili obenem revolucionarji, vsak na svoj način: hoteli so nekaj novega, nekaj lepšega, kar je bilo krog njih in so to hotenje z življenjem in smrtjo potrdili. Neredko so bili preganjani od posvetnih in cerkvenih oblasti.

Pesem je resna stvar! Kmet in delavec ustvarjata materialne dobrine (hrana, obleka), pesniki pa poleg drugih duševnih delavcev, duhovne dobrine. Predvsem lepoto. Ta lepota je namenjena vsem ljudem, kakor je tudi kruh za vse. Pravi pesniki vzgajajo ljudi k plemenitosti, vlivajo jim veselje do življenja, poučujejo jih o vsem lepem in dobrem, včasih se norčujejo iz napak lju-

Vsi takšni nesrečneži večinoma niso sami krivi svojih dejanj, ker jim še nihče v življenju ni povedal, niti pokazal, kako se pride do dela in z delom preskrbi kruh tudi za tiste dni, kadar pride starost. Marsikaj bi še moral reči, marsikaj prikazati, toda namenu, ki mu naj služijo pričujoče besede, bo zadostovalo: Delajmo in ustvarjajmo! Prikažimo slabičem, da delo krepí človeka, ga preživlja in mu prinaša novih vzpodbud pri vsem napredku. Pomagajmo, fantje in dekleta, odstraniti bolno beračenje zdravih in močnih ljudi, da ne bomo postali večni berači. Pošteno delati, pošteno se veseliti in pošteno počivati — bi moralo biti načelo za vse ljudi!

di, tolažijo jih v nesreči in v žalosti se žaloste z njimi. Tudi o svojih čustvih pojo pesniki, največ o ljubezni, pa to v taki lepoti, da nam so le v tolažbo in uteho v urah potrnosti in obupa.

Pri mnogih je pesnikovanje samo igračkarnje z besedami. Mnogi bi si s tem radi priborili slavo in ime. Res, za takim hotenjem se včasih skriva dar; pa le redko.

Kdor hoče biti pesnik, je prvo, kar mora imeti: dar; tega si z nobenim znanjem ne more pridobiti, ker prava pesem v resničnem pesniku nenadoma vzklije. Če pa hoče človek, ki se mu je umetnina v duši porodila, pesem zapisati, mora dobro poznati vsa sredstva za to in eno prvih je jezik! Jezik, beseda, to je posoda za pesem in čim čistejša je posoda, lepša bo umetnina. Zato je prvo, kar morate poznati: jezik, slovnico in poznanje naših najboljših pesnikov (Prešeren, Jenko, Kette, Murn, Župančič, Gregorčič, Aškerc itd.).

Pišite manj in to skrbno izdelajte. Pišite preprosto, ker to je najlepše, a obenem najtežje, čustva naj bodo pristna, ne prisiljena in ponarejena. Podajajte nam v pesmih predvsem kmetsko življenje. Zdravja in poguma hočemo tudi od naših pesnikov!

Vaš vzor in učitelj naj bo pa predvsem narodna pesem, ker ravno vi, kmetski fantje in dekleta, ste dediči teh neznanih pesnikov. Vi morate te pesmi nadaljevati, samo da naj vaše pojo o življenju, ki danes teče mimo vas, z vsemi tegobami, pa tudi srečo in upanjem, da, z vero v bodoče, boljše dni.

Delaj kakor oče!*

Tako besedo slišimo po naših vaseh. Slišite jo že od nekdanj. In danes jo slišite še večkrat kot kdajkoli poprej: Delaj kakor oče! Kakor oče!

Ta izrek vsebuje nekaj privlačnega. Poziva ljudi, da delajo tako, kakor so delali očetje. Oče pa je naš prvi prijatelj, dobrotnik in učitelj. Oče uči sina, kako se orje globoko ali plitvo. On tolmači, kako je čistiti živino, kako se obrezuje trsje. Oče je učitelj sinu on je njegov voditelj in vzornik. No, potem pa moramo slediti očetu. Delati moramo tako, kakor je delal naš dobri oče!

Tako izgleda na prvi hip. Ko pa nekaj časa premišljuje, tedaj izgleda takole: ta izrek pomeni — glej nazaj! Pomeni, išči vzore v preteklosti. Delaj tako, kakor so delali pred teboj predniki. Obrni hrbet današnjemu času in se vrni na staro. To je prvo. Drugo: ta izrek pomeni, da se ozremo samo v najbližje, v svoje ljudi, v svojega očeta. To pomeni, ne sledimo tujim ljudem, ampak le svojim najbližjim, samo tistim iz svoje domačije. Kar je preko plota, — za nas ne velja. In tretje: Vse to skupaj zopet pomeni, da je dobro le staro, novo pa nima nobene veljave. Nekdanj je bila pamet, danes je ni. Pamet je bila razprodana v starih časih. Torej, ozirajmo se na starino, sledimo starcem, delajmo kakor so delali očetje!

Ali je ta nauk dober?

Poglejmo! Poglejmo, kako bi življenje izgledalo, ko bi se vrnili v življenje naših očetov, ali pa če gremo še dalje in bi živeli tako, kakor očetje naših očetov. In videli bi, kako bi živel kmet, če bi se vrnil v stare čase. In če bi poslušal tiste, ki mu trobijo, da obnovi tisto dobro starinsko življenje.

Pojdimo nazaj za sto ali stopetdeset let!

V tistih dobrih časih je bil kmet tlačan. Biti tlačan pomeni — biti suženj. Suženj pa je slabši od hlapca. Ker, če hlapcu ne ugaja gospodar, pobere svoje stvari in si poišče boljšega. Tega tlačan ni smel. On je bil last gospoda graščaka. On je bil njegov od rojstva do smrti. Če je hotel so bile za to — hvala Bogu! — kazni. Tako vsebuje zakon srbskega carja Dušana kazen, da se pobeg-

lemu tlačanu razrežejo nosnice in osmoli lice (50. poglavje tega zakona). Statut (pravilnik) iz Kotora pa vsebuje v čl. 221, da lahko gospodar napravi s pobeglim tlačanom »kakor ga je volja«.

Da je bil tlačan popolnoma graščakov — to je znano. Bog je bil nekje visoko, cesar pa zelo daleč. Zato je imel graščak vso oblast. Graščak je bil tlačanov sodnik in tožnik, okrajni načelnik in vojaški poveljnik. On toži in zopet sam kroji pravico. Da je vse enostavnejše, izvršuje tudi kazen. Poskusi tej pravici ugovarjati, pa te pretepejo po zadnjici, dokler se skozi razcefrano meso ne pokaže kost. Za »likof« pa ti rano zalijejo s smolo! Češki škof Harah je tako vneto ljubil svojega bližnjega, da je pustil obešati vse kmete-tlačane, ki bi brez dovoljenja lovili divje čebele ali sekali gozd. Na Danskem in v Nemčiji so plemiči skupili lovske tatove, jih oslepili ali pa so jim odsekali »samo« desno roko... Za zajca, samo človeška roka!

Vse je bilo graščinsko: moški, ženske in otroci. Naš slavni domači Taši je imel posebno rad ženske. Šel je na polje, izbral najlepšo, jo pustil okopati in odvesti v Susjedgrad. Naši tlačani-kmetje pa niso te dobrote razumeli in so se uprli. In gospodar je imel zopet priliko še bolj pokazati, da je tlačan njegova stvar. On jih je lahko tudi prodajal. Pred več kot sto leti je izhajal v Zagrebu časopis »Agramer Zeitung« (Zagrebski list). V tem časopisu čitamo l. 1833. to-le objavo: Proda ali posodi se 700 tlačanov za ročno delo in za vožnjo in sicer po 15 krajcarjev dnevno. Zamislite si danes sejem, kjer kupujejo in prodajajo ljudi kakor živino!

No, naši kmetje so bili poceni. Nemški plemiči iz Iglave in Brandenburga so prodali pred 150 leti okrog 27.000 tlačanov. Prodali so jih Angležem za vojake — kos po 40.000 din. Res, lepa trgovina! Pa naj zdaj kdo reče, da niso bili to dobri, stari časi! Taki so bili ti časi, da je neki francoski plemič mogel reči o svojem tlačanu: to je moj človek, pravico imam, da ga skuham in spečem!

V nedogled bi se dale pripovedovati te tlačanske nezgode. Tu smo se jih komaj nekoliko dotaknili, da vidimo to lepo življenje naših očetov. Blagoslovljeni vi, ki hočete nazaj v tako življenje!

* Iz »Narodnega Napredka« prevedel Alojz Šavora. Originalen naslov se po hrvatskem pregovoru glasi: »Pleti kotac kao otac!«

In kakšna je bila nekdanja prosveta na vasi? Poglejmo tudi to!

Kmetijski stan je še dandanes najslabše izobrazjen. Manjka mu splošna izobrazba, manjka mu tudi strokovna izobrazba. Nikjer ni tako malo znanja, toliko nepismenosti kakor na vasi. Vsak mestni falot je duševno bolj razgiban kakor kmet. Kmetova duša je neobdelana njiva, zapuščen, slabo ali pa sploh neizorana. Mnogo bi lahko na tej njivi rastle, le da bi jo razoral plug znanja in jo oplodilo seme znanosti. Ko je umiral mladi črnogorski vladika Rade, pesnik »Gorskega venca«, so se zbrali okrog njegove postelje mnogi poglavarji in prija-

telji. Nekdo od njih se ni mogel zdržati in je glasno rekel: »Škoda, da umira tako sijačen človek!« Vladika Rade je slišal te besede; obrnil se je in mu odgovoril: »A koliko takih ljudi umira v črnogorskih planinah pri ovcah!«

V kmetijskih množicah je mnogo talentov. Nihče jih še ni odbral in izoblikoval in zato neodkriti in nerazviti propadajo. Pravijo, da pride na vsakih 400 ljudi eden zelo nadarjen človek — pomislite zdaj, koliko takih nadarjenih ljudi je med kmetijskimi množicami. Da bi se ti talentje pokazali, zato je treba prosvete! A odkod prosveta na vasi? (Dalje prihodnjič)

Jakob Struja:

Zimsko pismo

*Tako sedimo na pečeh in zunaj mete
in bela stena raste med hribovi.
Steze in ceste ugasnile so v zamete,
v molčanje in samoto pali so domovi.*

*In čakamo. Zdaj, zdaj zapoje zvon
nekje v bregovih
in trepetaje tone v burji. Kdo je
umrl?*

*Pa sanjamo, kdo bo se ta predpust
oženil.*

*Ni daleč post in vendar še ne bo
pomladi.*

Tako bi sonca in vesele pesmi radi ...

*Zdaj ždimo v mraku, tiho misel z
mislijo
prepletamo in vežemo jo z daljnim
svetom*

*v rožni venec drobnarij:
kako to leto dolgo mraz tišči,
kako se vsepovsod nov čas oglašča,
če bo v Evropi nova vojna zagorela,
kdaj bo pohlepni škorenj zemlje in
bogastva sit,*

*če sta se že Rus in Japonec spo-
prijela,
kako zmaguje Franko in če bo padel
kdaj Madrid ...*

Borba za „novega človeka“

Človek današnje dobe je v večnem iskanju nečesa trdnega, kar bi mu služilo za oporo, da bi z lažjim in stanovitejšim korakom stopal skozi življenje. Zaman. Ni in ni ga sredstva, ki bi umirilo razborite živce! Bodisi posameznik, bodisi družba: ali družina, ali vaško občestvo, ali narod: vsi po redu tiče v nekem nerazumljivem gibanju, polnem mučne negotovosti, ne vedoč, kaj se bo iz vsega življenja izcimilo. Morda že drugo sekundo, drugo minuto, da ne štejemo prihodnje ure ali dneva! Vsi skupaj smo podobni popotniku, katerega tira primoranost okoliščin na dolgo, mučno pot, daleč k neznanemu cilju. Kako se počutiš v vlaku, ki noč in dan brzi preko ravni in gor in si ti njega jetnik do poslednje, neznansko daljne postaje? Ne moreš ne sedeti, ne ležati, sprehod ti je mogoč le od stene do stene. Ne moreš prav ne jesti, ne piti — dolgočasno, naveličano življenje! Ampak v vlaku vendar veš, da bo konec; življenje, kakršnega uganja naša doba, pa lebdi pred našimi očmi kot nikoli razrešljiva uganka. Vsakdo si skuša ustvariti neko predstavo o koncu; to, kar živimo, smatramo za borbo za nekaj posebnega, za novega človeka, kakor lepo pravimo. Tista predstava o koncu so sanje o lepoti, kakor jih sanja vsak človek, kadar je mlad in lačen. Vera v človeštvo je nekaj silnega, pa — ali ni v bistvu le prevara? Ali: mi smo mladi in lačni in ne bi bili radi prevarani, dasi

gledamo krog in krog same grozote. Borba za novega človeka je podobna materini povesti. . .

Povest

I.

Zdaj, ko sem še mlada, moram mnogo trpeti. Toda tebi, moj sin, ne bo poslano s trpljenjem. Zato trpim, da bo tebi lepše.

II.

Staram se in se mi zdi, da bom šele začela trpeti. Gledam tvoje iznajdbe, s katerimi ubijaš ljudi, da bi se dvignil do večje sreče. Kri, vsepovsod kri! Človek?

III.

Ko sem že blizu groba, se mi zareži v obraz.

»To je razvoj, starka!« poudarja z zasmehljivimi očmi. »Sicer pa — človek biti, hm, s človeškimi ideali? Vsi vkup ste norci! Zob za 2 zoba, oko za dve očesi!«

IV.

Zebe me pri duši. Ne to, kar je govoril, temveč tisto, kar je skril, mi je največja bolečina! V duhu ga gledam vsega razmesarjenega, ko loka z umirajočim obrazom svojo lastno kri.

*

Ni počitka — neprestano teče vlak. Smo v vrvežu, ko ni mogoče ne jesti, ne spati. Seveda: to, kar delamo, je življenje. Kako bi se vendar izrazili lepše, da bo bolj polno zvenelo? Aha, borba za novega človeka! Pa bodi!

Ampak sam Bog vedi, ali bo ta novi človek sploh še imel — glavo? . . .

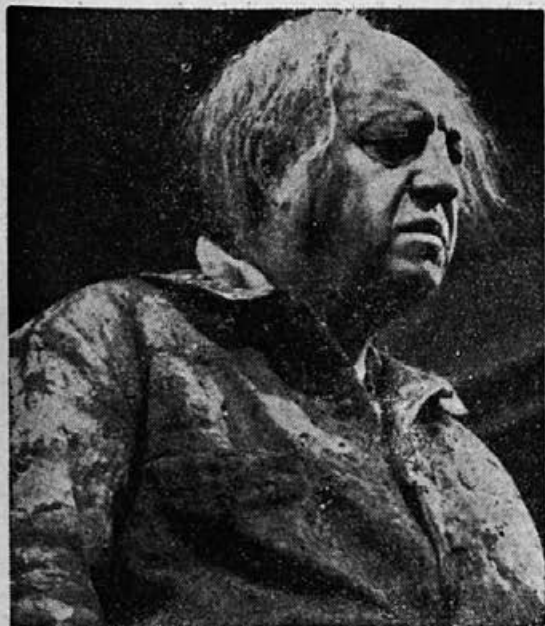
Nove knjige

Prejeli smo: Dr. Ivan Dečko in njegova doba. (Založil in izdal Vekoslav Spindler, novinar v Mariboru) 1938. Knjiga obravnava življenje in delo moža, ki je pred vojno na vseh poljih deloval ob naši severni meji, bil zato preganjan in v delu za narod umrl. Cena din 21.—. Priporočamo!

— Socialno ekonomski institut v Ljubljani: Socialni problemi slovenske vasi. Pisci v dveh zvezkih obravnavajo od vseh strani slovensko vas. Podatki, ki so v knjigi, pri-

čajo, koliko požrtvovalnega dela je bilo treba, preden je knjiga nastala. V knjigi so obdelana poglavja po strokovnjakih in zato zasluži, da jo ima pri sebi vsak slovenski človek, ki mu je za iskreno in pravilno poznavanje delov slovenske zemlje z vsemi njenimi razmerami in tegobami.

Oba zvezka staneta din 40.—, če se pa zbere 25 naročnikov in knjigo naroče preko svoje organizacije, staneta oba zvezka le din 20.—. Priporočamo!

Človeštvo je od nekdaj imelo navado zagrabiti z obema rokama po zlu, dobrih reči pa se je na vse pretege otresalo. Iz zgodovine nam je znano, kako je oblast vodila v srednjem veku borbo za vpeljavo krompirja, ki ga ljudstvo ni hotelo saditi. Ko je prišel v Evropo tobak, ni bilo potrebno nobene sile, ampak so ga ljudje z največjo strastjo sprejeli in pričeli uživati. Dasi je danes tobak v marsikateri državi dobršen del dohodkov, vendar za človeški organizem ne pomeni ničesar dobrega.

Veliko hujši strupi, ki jih danes človeštvo uporablja, se imenujejo opojne droge, ki se uporabljajo v raznih oblikah. Nekateri jih uporabljajo v obliki injekcij, drugi v obliki pijač, najbolj pa je znana uporaba opojnih strupov v obliki kajenja. Na tisoče ljudi umira dnevno radi strašnih strupov, ki človeka vrže iz vsakršne dostojnosti, dokler mu smrt ne prinese rešitve. S kemičnega stališča imamo razne oblike strupenih drog, ki se jim pravi: kodein, kokain, morfinin, in morfij. Sicer je še več teh sredstev, ki se uporabljajo v medicini, za nas je predvsem pomembno to, da spoznamo njih jedro in razkrajajoče posledice, ki jih povzročajo.

Kako strašen je človek v strasti in nepreračunljivosti, se vidi v tem, da je danes na tisoče in tisoče zakotnih trgovcev z mamili, ki imajo organizirane cele tolpe in pravcate

MORFIJ

vojske, ki ščitijo prevoz teh strupov pred oblastjo in tajnimi policijami. Koliko žrtev pade v borbi s temi tihotapci, koliko zločinov ni kaznovanih ali se jih sploh nikdar ne odkrije; vse radi zadostitve človeške strasti.

V velikih mestih daljnega vzhoda kot so: Šanghaj, Hong-Kong, Peking, Nang-king in v Severni Ameriki: New-York, Washington, Chicago, Los-Angeles, itd. se nahaja podzemni svet posebne vrste, ki uživa opojne droge, kadi opij in preživlja v tistih trenutkih, ki mu jih prinese uživanje nek poseben občutek sladkosti. Iz preteklosti je znano, da je imela ameriška policija najtežje borbe s podzemljem, ki je zvaljalo ljudi v uživanje strupov, v opojnem stanju pa so jih ropali in ubijali. Še danes ni ta borba končana, ampak se vodi s podvojeno močjo, saj nekateri narodi celo s pomočjo opija uničujejo druge. Na Kitajskem se na primer pridelava ogromne množine opija, ki ga danes Japonci dajejo ljudstvu zastonj, da počasi propada in se s tem ruši odpornost vsega naroda. Japonci mislijo na vsak način premagati Kitajce; kar ne bo opravilo orožje, bo pomagal njihov lastni opij. Danes so glavni pridelovalni kraji kitajskega opija v rokah Japoncev, vsled česar je izgubila kitajska centralna vlada velik del svojih državnih dohodkov, deloma pa je tudi trgovina drog zastala.

Pridelovanje opija je poleg Kitajske razširjeno tudi na Indijo, deloma Avstralijo, Južno Ameriko, pa tudi pri nas ga pridelujemo v Južni Srbiji. Gotovo ni človeka, ki bi ne poznal našega domačega maka. Mak je tista rastlina, ki prinaša toliko strupa z imenom opij. Marsikomu je tudi znano, kako nekatere brezvestne ženske kuhajo svojim otrokom v mleku makovo seme, da

otroci bolj spijo. Vzrok močnega spanca je v opojnosti, ki je dobršen del vsebuje tudi makovo seme. Pridelovanje opija na veliko pa se vrši na ta način, da se sok nedozorelega maka scedi v za to pripravljene posode. V nekaterih krajih v določenem času zrežejo nedozorele glavice in stisnejo sok v posode. Nakateri pa glavice narežejo, zvežejo več glavic skupaj, v sredi med njimi pa postavijo posode, v katere se sceja sok. Ta gosta tekočina predstavlja surovi opij, ki se kmalu lahko uporabi v njegove pogubne ali koristne svrhe. Za kajenje se surovi opij suši na soncu; imajo pa tudi posebne sušilnice za njegovo pripravo v svrhu kajenja. Pipe za kajenje pa se ne razlikujejo mnogo od tobačnih. Razlika je le v tem, da imajo v raznih kitajskih podzemnih lokalih tako zvane skupne pipe, ki imajo po 12 cevi, tako da večja družba lahko med zabavo kadi, se smeje in norčuje, dokler se kadilci ne zvrnejo drug čez drugega v opojne sanje.

Poleg pridelovanja opija iz maka, se razne opojne droge dobivajo tudi iz raznih tropskih rastlin in dreves, oziroma njih plodov. Mnogi strupi, ki se v zdravilstvu koristno uporabljajo, kot so: volče črešnje, atropin za zdravljenje oči itd., so poznani tudi pri nas med ljudmi.

V kolikor pač lahko koristno uporabimo vse navedene strupe, v prvi vrsti za zdravilstvo, bi naj že bilo. Naša želja je predvsem, da opozorimo na nevarnost za človeško telo, ki jo ti strupi lahko povzročijo in kakšne nesreče nastopijo za strastnega morfinista ali opijnistu. Živci počasi popolnoma odpovedo, telo zahteva vedno več in več strupa,

ki jame razpadati in človek konča v norišnici.

Pripominjam še, da se danes porabi milijarde za vsa mogoča mamila. Človeška slabost išče razvedrila in trenutnega pozabljenja za težave, ki jih ima v dnevnem življenju. V večnem nezadovoljstvu in iskanju sreče pa najde veliko ljudi morfij, ki pomeni smrt. Za trenutke radosti in pozabljenja na vse težave, človek proda svoje telo in nesreči ni mejá. Strašen je morfij v svojem uničevanju!

Tudi v naših mestih in trgih najdemo ljudi, ki se prav pridno poslužujejo mamil; prav lepo število takšnih samoobsojencev srečavamo tudi v našem javnem življenju, ki so pod vplivom navedenih strupov zelo glasni, se kažejo zelo agilni, kakor da bi bili resnični ljudski rešitelji. Toda kakor hitro preneha vpliv morfija ali opija, takšni ljudje predstavljajo samo kup izkrivljenega telesa. Ni torej večje nevarnosti za javno življenje, politike in kulturne delavce, kakor morfinisti, ki s svojimi bledimi obrazi, globoko vdrtimi očmi in drhtečim izrazom vplivajo strašno na normalnega človeka. V kaj različne vrste ljudi prodira morfij od najubožnejših do najbogatejših. Na videz razveseli izmučene, toda umiranje teh izvrženih in »visokih« ljudi je dokaj žalostno, da opazovalca strese mrzlica pred razdejanim človekom!

Marsikaj bi še lahko napisali o vplivih morfinistov na javno življenje, toda boljše bo, če o naših slabostih molčim. Že to bo zadostovalo za splošno poznavanje tega vprašanja.

Našim naročnikom

Prejeli ste zopet 1. številko »Grude«. Zahvaljujemo se vsem naročnikom za njihovo zvestobo in smo prepričani, da boste z »Grudo« tudi v tem letu zadovoljni! Z vsemi močmi se bomo potrudili, da bo vaše zadovoljstvo še večje in popolnejše.

Istočasno prosimo vse, da nam čimprej nakažejo naročnino po priloženi položnici, ker se vam drugače lahko izgubi! Cena »Grude« ostane ista kot doslej in lahko rečemo, da je to najcenejši mesečnik.

Posebej prosimo še tiste naročnike, ki so dolžni še za lansko leto, da poravnajo lansko in letošnjo naročnino (din 50.—) skupaj, ker jim bomo drugače prisiljeni ustaviti list! Neradi bi jim delali kakšne sitnosti, zato jih opozarjamo na našo upravičeno prošnjo.

Tisti naročniki, ki nam do 15. februarja t. l. ne poravnajo lanske naročnine, 2. številke »Grude« ne bodo prejeli več. To je naš zadnji opomin in za posledice ne bomo odgovorni.

»GRUDA«

Mnoge prispodobe so nam že kazale tesno revščino slovenske vasi. Takó, kakor nas morejo zajeti podobe v knjigi Vinko Möderndorferja, pa nas niso mogle še nobene. Mislim na slike, ki kažejo, kakšno je bilo razmerje kmetske posesti koncem sedemnajstega stoletja na Dolenjskem. Graščina, lep in proti vsakemu napadu zavarovan sklop zidovja ima 60 od sto zemlje; čez 30 od sto je ima cerkvena gosposka. Tam nekje v nebogljenem ozadju se skriva ostali deseti del posesti, ki je v rokah svobodnega kmeta.

Vsaka stvar je lahko najprej strašna. Njena strašnost pa se povečava, čim dalje traja in čim več jih je, ki so je deležni. Prevedimo kar v sedanost podobno davnih dni.

V mnogem se je spremenila. Vsaj na videz. Prav za prav samo na videz. Mesta, ki so jih nekdanj branila grajska gosposka in mrtva roka, so le deloma izpraznjena. Kolikor pa so izpraznjena, jih zavzema novi neizprosni neprijatelj ljudstva: kapital. Ta se prikazuje v raznih oblikah, a po svojem najglobljem bistvu ostaja vedno enak. Mnogi mislijo, da je kapital toliko uviden, da daje proletarcem vsaj dihati. Pa ni res. Ljudstvo mu je le sredstvo, ki naj zbira zanj bogastvo po najnižjih stroških. Kapital ne sprašuje po pravičnih cenah in plačah, le dobička mu je mar.

Vas Št. Jurij pod Kumom, ki jo popisuje v svoji knjigi »Möderndorfer, je videla že mnogo graščakov. Mnogi župniki so jo že blagoslavljali. Toda vsi so preminili. Preminila ni le beda, revščina je stalna kakor je stalna skopost zemlje, iz katere narod od ranih jutranjih ur do kasne noči s svojim trudom iztiska borno skorjo kruha.

Zakaj se na vasi vedno dobro godi enim, zakaj vedno slabo drugim? Vasi so vzeli razum in voljo. Kadar so graščaki prodali kos zemlje svobodnemu kmetu, so ga zavezali, da jim bo ostal zvest. Da bo ostal zvest družabnemu redu, ki v svojem temelju ni bil nič manj

suženjski kakor je bilo suženjsko razmerje med meščanom Rimljanom in robom, ki ga je ta kupil na trgu. Cerkev ni bila ljudska. To ji je trdno branilo njeno duhovno prvenstvo, še bolj trdno pa želja ohraniti obširno posest. Povezanost stvarnih koristi je družila posvetno in duhovsko gosposko na eni strani. Most med njima in narodom je tvorila edino podrejenost ljudstva. Pojem enakopravnosti se iz tega razmerja nikoli ni mogel razviti. Delno ga je ustanovila in uresničila šele francoska revolucija leta 1789. Vas ni nikoli mislila, da se more in mora postaviti kot skupnost napram *vsakomur*, ki ni njen član. Kdo pa je član? Član vaške skupnosti je, kdor danes z motiko in plugom, jutri morebiti s traktorjem preobrača zemljine plasti in ustvarja hrano; kdor s sekiro podira debla in jih z žago pripravlja za uporabo; kdor gradi streho, kjer obdelovalci polja prebivajo. Ni pa član vaške skupnosti, kdor prihaja tja, da bi gospodoval nad njo, da bi pobiral sadove njenih žuljev in da bi zviška gledal na one, ki se pretesno drže povelja svetega pisma pa v poti svojega obraza iščejo med osatom kruha sebi in svojim.

Kdo je nad gospodarjem, čigar skrbne oči neprestano motre grudo in nebo, kako bi utrgale naravi kos njenih skrivnih sil? Kdo, le kdo je nad materjo, ki je rodila kopo otrok, jih vzredila s svojim mučeniškim delom in jih dala človeštvu? Da se končno betežni vračajo v njeno starost, ko so s svojo krvjo branili domovino, ji s svojo silo služili in množili bogastvo nevidnih in vidnih gospodovalcev? Kdo je končno nad to mladino, ki vse svoje sveže hotenje žrtvuje drugim, zato, da ohrani sebi življenje, da spet daje zaroda in da do pičice ponavlja stopnje, ki jih je zarisalo trpljenje prednikov?

Vasi so vzeli razum in voljo. Razum, da bi ne sprevidela, voljo, da bi ne zahtevala sprevideti. In zato vas nosi danes pečat, kakor ga je nosila pred poldrugim stoletjem ali prej.

Stremljenja kmetijske mladine, ki hočejo tako stanje spremeniti, so tedaj globoko naturalna. Krik stoletij po pravičnosti se ponavlja vse glasneje, vse bolj preteče in vse manj naj imajo upanja vsi, ki še mislijo, da se da udušiti. Šle so vnanje oblike, prešla bo tudi vsebina suženjstva.

Slovenska vas čaka mož, ki bodo zgradili zanjo dovolj potov in cesta, da jo privedejo k spoznanju resnice in k volji, ne odnehati od borbe, dokler ne bo izvojevana.

Takrat bodo stare podobe res le še zgodovina!

V Št. Jurju pod Kumom in povsod drugod bo sproščena mladost potomcev graščinskih in drugih sužnjevlavila svojo zmago nad vsem, kar teži našo vas. Ponos svobodnih ljudi bo izbrisal kulturno zaostalost, pičlost obrokov in vso drugo sramoto stoletij.

Mladi ljudje, hitite ustvarjat zgodovino. Oči imate, da vidijo, ušesa, da slišijo, razum, da spozna in voljo, da zmagaja!

Borba za kanale in prekope

Sueški prekop veže Sredozemsko morje z Indijskim oceanom preko Rdečega morja in pomeni najkrajšo pot proti jugovzhodu za vse evropske države, kar bi zlasti potrdili narodi, ki so v starih časih morali potovati okrog Afrike, če so hoteli prispeti v Indijski ocean, v Indijo, Avstralijo, v obmorska mesta Kitajske, na indijske otoke in na Japonsko. Danes je ta pot, v primeri s prejšnjo, prava igrača, zato se borijo vse obmorske države, posebno zadnji čas, za njegovo posest. Zaenkrat imajo največ delnic Sueškega prekopa Angleži, nekaj Francozi, nekaj malega tudi Italijani. Veliko pomembnost posvečajo zadnji čas temu prekopu zlasti Italijani, ki nujno rabijo najkrajšo pot v Abesinijo. Za kulisami se vodi neizprosna borba — kdo bo postal njegov končni lastnik! Prekopna družba namreč pobira visoko prevoznino, kar italijanski prevoz v Abesinijo silno podražuje. Isto važnost, oziroma še večjo, pa ima Sueški prekop za Anglijo, ki ji omogoča najkrajšo zvezo v njene ogromne azijske, afriške in avstralske kolonije. Nič manjše potrebe po tem prehodu nimajo Francozi, ki imajo tudi velike kolonialne posesti na Madagaskarju, v Vzhodni Afriki in nekaj v indijskem otočju. Razen za evropske imperijalne sile, ima prekop tudi veliko važnost za vzhodne narode, ki trgujejo z Evropo.

V splošnem pa borba niti ni nastala zaradi trgovskih potov, ampak je večjega pomena vojaško vprašanje. Sueški kanal je namreč pod zaščito najmodernejšega vojnega orožja, ki lahko uniči največje vojno ladjeve. Zaradi tega so razni narodi postali glasni in zahtevajo Suez za sebe, Angležem pa kaj takega niti na pamet ne pade.

Poleg Sueškega prekopa imamo pa še druge važne prehode in kanale, ki so v zadnjem času stopili v ospredje. Tako imamo v Ameriki, nekako v sredi med Južno in Severno Ameriko, Panamski prekop, ki je v oblasti Severnoameriških Združenih držav. Pred kratkim smo čitali, da bo ameriška vlada morala Panamske utrdbे popolnoma spremeniti, ker se je vohunom posrečilo odkriti tajnost utrdb in način obrambe. Nove naprave bodo stale Ameriko okrog 1 milijardo dinarjev, da se zaščiti varnost prekopa pred sovražnikom, ki lahko pride z daljnega vzhoda. Amerikanci morajo k temu delu takoj pristopiti in istočasno protivohunsko službo dvigniti na večjo višino, da se podobna izdajstva v prihodnje ne dogodijo več. Nekoliko bližje imamo Gibraltarski kanal med Španijo in španskim Marokom ter Bospor med evropsko in azijsko Turčijo.

Tudi ta dva kanala stojita pod zaščito strašnega orožja, ki pomeni smrt za vsako ladjo, ki bi skušala priti skozi tako ozko

morsko pot. Gibraltarski kanal ali preliv držijo pod svojim vplivom — tudi Angleži. Zato so zaenkrat še glavni gospodarji Sredozemskega morja. Bospor pa so Turki spremenili v pravo orožarno zaradi zaščite svoje republike.

Borba za kanale in prekope pa še ni končana. Bližnja bodočnost bo prinesla marsikaj novega v tem oziru, kajti ti prehodi predstavljajo najvažnejšo točko pri mednarodnem sporazumevanju.

Omeniti je še važno morsko utrdbo na morski ožini v Indijskem oceanu, ki se ji pravi Singapoure (Singapur). To morsko ožino so Angleži spremenili v ogromno obmorsko trdnjavo, ki predstavlja višek vojne tehnike in je praktično nepremagljiva. Singapoure je bil prvotno navadna tropična naselbina z raznimi strupenimi kačami in številno nevarno divjačino ter za Evropejce z nezdravo klimo. Angleži so danes spremenili Singapoure v ogromno strašilo vsem sovražnikom, zlasti pa Japoncem. Tudi za prebivalce Singapoure danes ni več tako neprijazen, ker so razne zdravstvene naprave zboljšale pogoje za prebivanje, odstranjena pa so tudi bližnja nezdrava močvirja.

Naša kraljica-mati Marija je pred kratkim praznovala svoj rojstni dan

Važna pridobitev

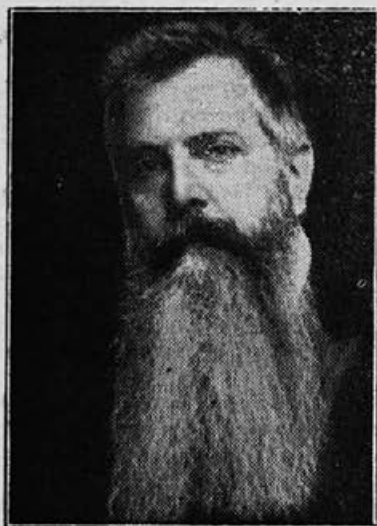
Slovenci smo do najnovejših dni dajali svoje najboljše sinove tujini. Tuji narodi so se dičili z delom njihovih rok. Od preprostih delavcev do učenjakov so vsi hodili drugam razdajat svojo delovno silo. Doma je bilo pretesno in ljudje so duševno in telesno propadali. Cele vrste Slovencev, slavnih učenjakov poznamo, ki jih je vsrkal vase kak drug, največkrat nemški narod. Od njih vemo le, da jih je ... dila slovenska mati in poznamo le njihovo popačeno slovensko ime.

Tudi še dandanes mora slovensko ljudstvo ven, ker domovina zanje nima kruha. Res, danes so ti izseljenci bolj povezani z domovino kot nekdanj; storiti pa bi se moralo vse, da bi naše ljudstvo imelo kruh doma! Agrarna reforma še do danes ni izvedena, zemlja še vedno ni vsa last tistega, ki jo obdeluje. Za naše delavce je treba zgraditi doma tovarne! Le s takim praktičnim in načrtnim delom bi zmanjšali odtok naših ljudi v tujino. Kaj pomagajo vse lepe besede o domovini, ki jih vsako leto in vedno enako slišimo, ko se v novembru spominjamo naših izseljencev? Kruha ni! Zato proč z lepimi besedami in začnimo že enkrat z dejanji!

Drugače je z našim izobraženstvom. Danes, ko imamo svoje šole, urade in svojo univerzo, moremo vso inteligenco zaposliti doma. Mnogo nadarjenih ljudi sicer še vedno ne more doseči takšnega položaja in stopnje izobrazbe, ki bi jo mogli in morali, ali temu so krive današnje razmere, ki so ljudstvu, delovnemu človeku in napredku vse prej ko prijazne. Toda kljub vsemu se je kultura med Slovenci neverjetno dvignila. Naše pesništvo, slikarstvo, kiparstvo, glasba, kar vse spada pod eno besedo: umetnost, je danes na visoki stopnji.

Že v začetku sedemnajstega stoletja so veliki narodi za povzdigo svoje umetnosti in znanosti ustanavljali Akademije. Tako se je namreč imenovala družba, ki je med narodom v znanosti in na umetniškem polju največ naredila. Združili so se, da bi dosegli v skupnem delu več uspehov. Prvo tako Akademijo so dobili Francozi.

Nekoč so bili slavni Slovenci člani tujih akademij. Delali so sicer na tem, da bi doma ustanovili nekaj podobnega, toda mi se svoje narodnosti še takrat nismo zavedali, nismo imeli enotnega književnega jezika, ki bi v njem naši možje pisali znanstvena in umetniška dela. Temelj za književni jezik

*Univerzitetni profesor Rajko Nahtigal,
predsednik Slovenske akademije znanosti
in umetnosti*

nam je dal naš največji pesnik Francè Prešeren in od tedaj se je naš jezik tako silno razvil.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ki so jo nekateri ljudje na raznih mestih v državi dolgo preprečevali in tistim, ki so se nesebično trudili zanjo, metali polena pod noge, je končno ustanovljena. Svoj sedež ima v Ljubljani. Njena naloga bo, da še bolj vzdigne našo kulturo in znanost. Slovenska kmetška mladina naj ve, da je ta Akademija tudi zanjo velike važnosti, ker bo s proučevanjem slovenske zemlje in razmer posredno pomagala našemu ljudstvu do boljšega življenja.

Na ozemlju naše države je bila prva Akademija ustanovljena v Zagrebu. To je Jugoslavenska akademija v Zagrebu. Ustanovil jo je veliki nadškof J. Juraj Strossmayer. Hrvatje zdaj delajo na to, da bi se ta akademija preimenovala v Hrvatsko, kakor imajo že Srbi v Beogradu svojo Srpsko Akademijo. Slovenci pa moramo gledati da bo tudi Akademija v Ljubljani dobila svoje slovensko ime.

Kakšen pomen ima za nas Slovence Akademija? Poleg univerze, ki je najvišja narodna kulturna ustanova, je Akademija važna predvsem za znanost in umetnost, ki je čisto narodno slovenska. Člani akademije so najvišji možje, najbolj delavni, od katerih veliko pričakujemo za vse ljudstvo. Je-

zikoslovci bodo spoznavali naš jezik, ga čistili in odkrivali v njem nove zaklade; filozofi (modroslovci) bodo študirali narodovo dušo in svoje izsledke dajali spet narodu nazaj. Člani Akademije so še: pisatelji, pesniki, slikarji in drugi umetniki, matematiki in učenjaki sploh. Vsi ti največji sinovi narodovi so v službi ljudstva; ker znanost je za to, da ljudem odpira pogled v skrivnosti svetov in zemlje, umetnost pa, da jim lajša življenje v odkrivanju lepote. Ker znanost pomeni napredek, pomeni Akademija tudi za kmetško ljudstvo veliko pridobitev.

Karel Čapek

V božičnih praznikih je preminul v Pragi eden največjih čeških pisateljev, Karel Čapek. Rodil se je pred 48. leti v malem podeželskem mestu kot sin revnega zdravnika. Po materini zaslugi, ki je izhajala s kmetov, bila je mlinarjeva hči, je zrasla in se vkoreninila v mladem Čapku ljubezen do češkega naroda in zemlje in ji je posvetil vse svoje delo in moči.

Že v mladosti je spoznal, da je temelj naroda delavno ljudstvo — kmet, ki more napredovati le, če je mir. Zato je bil največji oznanjevalec miru in odločen nasprotnik vojne. V tem duhu je spisal svoja najboljša dramatska dela, kot n. pr. »Bela bolezen«. V »Materi« je pokazal svojo ljubezen do trpečih mater in njihovih otrok, sužnjev

Pisatelj Karel Čapek

strojev. Druga važnejša njegova dela sta »R. U. R.« in »Razgovori s Tomažem G. Masarykom«. Kot dramatik je s svojimi deli dosegel velike uspehe v domovini in tudi po svetu.

V času napetosti med Češkoslovaško republiko in Nemčijo je s svojo ravnodušnostjo in nezlomljivo vero v češki narod vzpodbujal in pripravljaj ljudstvo na najhujše, da je s čudovito duhovitostjo prenesel tudi najhujše udarce, ki so sledili po prelomljeni besedi Francije in Anglije. Trpljenje češkega naroda je bilo tedaj na višku, a Čapek tudi to pot ni izgubil vere v nje-

govo življenjsko moč. Vzpodbujal ga je k novemu delu za obnovitev okrnjene države: »Kdor nima vere, v narodno življenje in bodočnost sedaj, je ni imel preje, ker sicer bi jo moral imeti še tudi sedaj!« Ali ni mar v teh besedah povedana vsa njegova vera v življenjsko silo češkega naroda in njegovo končno zmago?!

S Čapkom je izgubil češki narod enega svojih največjih sinov, ki je vse svoje življenje posvetil njegovi moči in borbi za njegov obstoj. Čapek si je s svojimi deli postavil pred svetom spomenik, ki bo vedno pričal o moči njegovega duha!

Josip Udovič:

Slovenska vas na Dolenjskem

Pod tem naslovom je izšla koncem lanskega leta knjiga, ki jo je spisal bivši šolski upravitelj v St. Jurju pod Kumom, Vinko Möderndorfer, in ki obravnava gospodarske, socialne, kulturne, zdravstvene in ostale razmere šentjurske občine, ki so v zvezi z življenjem vasi.

Na 170 straneh je pisatelj, kot sam pravi, skušal podati sliko in opis razmer, ki ne vladajo samo tam pod Kumom, ampak po vsej Dolenjski. Po opisu zgodovine vasi, šentjurske občine in krajevnih prilik, kar je za razumevanje knjige bila nujna potreba, preide pisec k težkemu poglavju: **Posebnosti v značaju našega kmeta.** Pri pisatelju se dobro opazi dušeslovni (psihološki) študij kmetijskega človeka, ki ga je tu opisal takega, kot je! Brez vsakega olepšavanja in grajanja je čitatelju podana slika kmetovega značaja v resničnosti.

Po opisu sestave prebivalstva in ljudskega gibanja privede knjiga čitatelja k zdravstvenim in prehranjevalnim razmeram našega ljudstva. Tu je najbolj vidna vsa beda, v kateri žive naši ljudje na vasi. Trpljenje in pomanjkanje sta vzroka mnogih boleznih in zaostalosti v telesnem razvoju otroka. Ne pomaga nobeno zakrivanje resnice, ker teh dveh dejstev ni mogoče izbrisati. V tem je potreba iskati vzroke naše Kalvarije in nikjer drugje! V bedi, trpljenju in pomanjkanju hira tisto zdravo življenje v naših vaseh, ki je nekaj bilo in ki je danes samo še spomin. Nedobičkanosnost kmetovanja, krivične posestne razmere in slabo obdelovanje zemlje radi pomanjkanje denarnih sredstev, je privedlo našega kmeta na rob propada, da se danes vije v obupnih krčih dolgov in prezadolžitve, da ne vidi izhoda iz

krize, ki jo splošno obravnava zadnje poglavje. To je kratek pregled te zanimive in potrebne knjige, v kateri pisatelj ni skrival svojega svetovnega nazora.

Knjiga je dragocen doprinos k sociološkimi (družboslovnimi) vprašanjem naše vasi. Potrebno je zlasti, da bi jo spoznala naša kmetijska mladina, ker iz nje je razvidno marsikaj, kar jasno izpoveduje, da borba za staro pravdo, ki so jo pričeli naši pradedje, še danes ni končana, čeprav je zanjo žrtvoval svoje mučeniško življenje Matija Gubec in tisoči in tisoči tlačanov.

Knjiga je precej težka, ker so v njej številne statistike in razpredelnice, ki zahtevajo precej potrpljenja za proučevanje, je pa pri dobri volji vsakomur razumljiva. Kdor bo knjigo dobro prečital, ga bo le usposobila za odločnejšega borca za pravice slovenske vasi. Združena slovenska vas bo brez dvoma z uspehom premagala vse težave, o katerih govori knjiga, ki je sicer na raznih mestih, kot pravi pisatelj sam, pomanjkljiva, kar pa je le odsev časa. Eno je, da je pisatelj s knjigo dosegel svoj namen in doprinesel svoj delež v boju — za staro pravdo!

*Ko počiva vsa narava,
v društvih zbiramo se vsi,
komur pusti so večeri,
»Gruda« mu jih poživi.*

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Vzgojimo si lastne govornike!

Sicer počasi, vendar vztrajno se razvija naša organizacija. Iz leta v leto se izpopolnjujemo in skušamo, da bi dali naši skupnosti vse, kar rabi za svoj razvoj do največje popolnosti. Strogo se držimo našega načela o neodvisnosti. Zakaj? Prav zato, ker vemo, da je neodvisnost največja vrednost za posameznika in v isti ali še večji meri za skupnost, za organizacijo. Bolj bomo posvečali svoje sile in skrb osamosvojitvi, tem bolj bomo pomembni in močni.

Za vsa leta sem se vršijo prosvetno-organizatorični tečaji, ki so bili in so še posebno važni za vzgojo voditeljev naših društev. Brez njih bi ne bilo lepih uspehov naših društev. Delo po naših slovenskih vaseh ni lahko. Podirati je treba staro in graditi novo. Izganjati je treba kvarne vplive, ki že stoletja žerejo slogo vasi in ji onemogočajo, da bi se osvobodila. Za to nalogo pa ne zadošča le dobra volja. V borbo je treba poslati sposobne in izvežbane ljudi, ki gredo skozi preizkušnjo naših tečajev. Brez šole ni mojstra, brez tečajev ni buditeljev, ni organizatorjev, ni graditeljev vaše skupnosti!

Pri vsem našem delovanju pa smo več ali

manj pogrešali lastne govornike. To so ljudje, ki imajo najlažji dostop do ljudstva, kateremu s svojo usposobljenostjo tolmačijo naše namene in hotenje, jim kažejo pot v bodočnost in jih istočasno svarijo pred napačnim delovanjem.

Važnost govorništva in vpliv govornikov že poznamo iz najstarejših dob. Vsaka gibanje, vsaka organizacija ali politična stranka se bo uspešno uveljavila in napredovala le s sodelovanjem dobrih govornikov, ki so najuspešnejši razširjevalci raznih idej in programov. Moč izgovorjene besede je močnejša kot napisane ali natiskane. Zato so dobri govorniki priborili zmago že marsikateremu gibanju in jo še bodo.

Tega se zavedajo tudi vsi, ki nosijo odgovornost za napredek kmetско-mladinskega gibanja. Številni uspehi, ki jih je ustvarilo govorništvo po vsem svetu in zahteve naših društev, so dale povod, da smo pričeli prirejati govorniške tečaje. Mnogo talentov je raztresenih po naši slovenski zemlji, ki jih je treba zbrati in jih dopolniti z govorniškimi tečaji. Želimo, da bi uspevali čimbolje in nam usposobili nove apostole naše kmetско-mladinske ideje!

Prvi govorniški tečaj v Celju

Po sklepu glavnega odbora Zveze kmetških fantov in deklet je priredilo celjsko Okrožje kmetških fantov in deklet govorniški tečaj, ki se je vršil v dneh 28., 29. in 30. decembra 1938. Vršil se je v dvorani Delavske zbornice v Celju in sicer po točno določenem načrtu, ki ga je pripravil organizacijski odsek Zveze v Ljubljani. V sedmih predavanjih se je obravnavala teorija govorništva, in sicer zgodovina in razvoj, zgradba govora, nastop, taktika, metodika itd. Predavanjem so sledili praktični nastopi, ki so se prav dobro obnesli. Tečajniki so med drugim obravnavali teme (snov govorov), deloma po prosti izbiri, deloma po diktatu, končno pa so nastopali kakor

pred občinstvom, kjer so z medklici in vprašanji prestali končno preizkušnjo. Udeležencev je bilo 16; med temi 11 tovarišev in 5 tovarišic. Odlično oceno so dobili 4, prav dobro 7, dobro 4 in zadostno 1 tečajnik. Predavali so: Zvezin predsednik tov. Ivan Kronovšek, Zvezin tajnik tov. Ivan Nemeč in pisatelj tov. Albin Podjavoršek. Tečaj je odlično uspel v zadovoljstvo obiskovalcev in prirediteljev. Ugotovilo se je, da je med kmetškimi ljudmi mnogo spečih sil — govorniških talentov, ki jih je treba nujno poklicati na govorniške odre. Po izvršitvi vseh govorniških tečajev pri Okrožjih kmetških fantov in deklet, se bo vršil višji govorniški tečaj Zveze v Ljubljani, v kate-

rega bodo pozvani najboljši absolventi(-nje) okrožnih tečajev. Ponosni smo na svoj naraščaj in na uspehe, ki jih ustvari sama iz sebe naša zdrava kmetška mladina. Naj živijo naši vaški govorniki!

Naši tečaji

V zadnjem času so se vršili razni okrožni in društveni tečaji v vseh panogah prosvete. Celjsko okrožje je imelo tridnevni govorniški tečaj, Šmarnogorsko okrožje prosvetno-organizatorični tečaj, Društvo kmetških fantov in deklet v Šmartnem ob Savi prosvetno-organizatoričen tečaj.

Nekaj navodil za tečaje, ki se še niso izvršili:

Govorniški tečaji. Okrožja kmetških fantov in deklet, ki bodo priredila govorniške tečaje, naj to nemudoma javijo Zvezi, da lahko določimo datume. Govorniški tečaji trajajo tri dni, da se v dveh dneh predela teorija, zadnji dan pa govorniške vaje. V govorniške tečaje je treba poslati takšne tovariše, ki imajo po možnosti že po naravi nekaj daru. Pri vsakem društvu moramo imeti vsaj dva dobra govornika.

Prosvetno-organizatorični tečaji. Posamezna društva naj jih prireajo, če dobijo dovolj sposobnih in idejno podkovanih predavateljev, ker je sicer ves trud zaman. Takšni tečaji se najbolj obnesejo pri okrožjih ali tudi okrajih; povsod pač treba skrbeti, da bo predavateljski kader sposoben, oziroma predavatelj z lahko umevnim govorom brez nepotrebnih tujk. Tečaje treba sestavljati z ozirom na krajevne potrebe in razmere in v skladu z duševnim razvojem tečajnikov. Nekaj predavateljev kakor o kmetški ideji, organizaciji, združništvu, perutinarstvu, tisku, narodnem gospodarstvu ima na razpolago Zveza. Okrožja imajo pa itak določen program s točnim pravilnikom za izvedbo.

Dramatični tečaji. Pozivamo tovariška društva, da izrabijo zimo tudi za dramatične tečaje v zvezi z maskiranjem. Dramatika je najboljšo sredstvo za izboljšanje nastopa vsakega posameznika, zlasti pa mladega človeka tako rekoč sprostí ter mu pri- nesé odločen in neustrašen nastop. Poleg nastopa si človek zlasti v dramatikí zboljšuje govor, jezik in vse druge lastnosti.

Društva, ki želijo prirediti takšen tečaj, naj to javijo Zvezi najkasneje do 10. februarja t. l.

† Lojze Brumen

8. januarja t. l. je za vedno zatisnil oči eden najbolj delavnih članov Društva kmetških fantov in deklet Sv. Lovrenc v Slovenskih goricah, 36 letni tov. Lojze Brumen. Umril je nenadoma, zadet od srčne kapi.

Bil je eden najrazumnejših fantov, organizator in vzgojitelj kmetške mladine in dober človek. Bil je poznan in visoko cenjen daleč naokrog. Radi so ga imeli vsi, ki so ga poznali. Bil je duša našega društva in nekaka centralna osebnost našega kraja. Bil je družaben, značajan in ni okleval v najtežjih trenutkih. — Prehitro se je poslovil od nas, njegov spomin pa bo ostal. Delo bo pričalo o njem, mi pa obljublamo, da bomo to delo v njegovem duhu nadaljevali!

Bizeljsko

V soboto 7. januarja t. l. je nenadoma preminul radi pljučnice v 44. letu starosti tov. Herman Šuler, trgovec na Bizeljskem. Bil je velik pobornik kmetške ideje ter bo njegovo izgubo zelo občutilo Društvo kmetških fantov in deklet na Bizeljskem. Ob vsaki priliki je nudil društvu moralno in materijelno podporo. Na njegovi zadnji poti ga je spremilo veliko število Bizeljčanov, posebno številno so bili zastopani člani in članice Društva kmetških fantov in deklet.

Tov. Herman! Sladko počivaj med bizeljskimi griči, pogrešali te bomo, ker si se prekmalu ločil od nas. Vedno pa ti bomo hvaležni za tvoj trud. — Tovariši in tovarišice.

V 2. številki »Grude« bomo pričeli priobčevati nov roman

„Puszta“

ki je mojstrsko delo pisatelja Knapa. Kdor ne plača zaostale naročnine, 2. številke »Grude« ne prejme več!

Eno devo le bom ljubil:
»Grudi« vedno zvest ostal,
da ne bom je nikdar zgubil,
jo bom redno plačeval.

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Vzgoja naših tečajev

Prodal se je za košček kruha..., obrača se, kakor plašč v vetru, kakor mu boljše kaže..., ali pa: ne bodi vendar neumen, samo da boš dobil delo..., imaš kakšno korist od svojega prepričanja? ... Take in podobne pogovore slišimo skoro vsak dan. Pri tem pa imamo v mislih številne ljudi, ki so zavrgli svoje prepričanje in se oprijeli tujega mišljenja, ker so spoznali, da imajo korist od tega.

Mlad fant, ki se je z vso dušo in z vsemi svojimi silami boril za napredek kmetijskega stanu, se je kar čez noč znašel v taboru naših najhujših nasprotnikov... Zakaj? Nasprotniki so poskrbeli za njegovo prihodnost, rešili so njegovo življenjsko vprašanje. In sedaj je konec njegove borbенosti, on je dosegel zase vse, kar je hotel.

Ali moremo takemu človeku verjeti, da se je kdajkoli iskreno boril za naše skupne potrebe in zahteve? Najbrž je prišel le zato, ker je mislil, da bo med nami najprej dosegel svoje cilje! Poglejte ga, saj se je obrnil celo proti nam in to za zelo nizko ceno — za ceno svojih osebnih koristi.

Tak človek ni značajan in nam ne bi bilo žal za njim, če bi se take stvari zelo poredko dogajale. A ni samo pri nas tako! Med delavstvom, med uradništvom, v nižjih slojih in tudi med onimi z odličnimi položaji, povsod so ljudje, ki jim je osebna korist prvo na svetu.

Primeri, ki so se dogajali in se še dogajajo okrog nas, nas silijo, da se vprašujemo: ali je ves naš narod tak, ali je res to narod izdajalcev, hlapcev, klečplazcev in koristolovcev... Koliko je še ljudi, ki vedo, da imamo pravico do lastnega prepričanja, da nas nihče za to

ne more in ne sme preganjati in da je edina naša rešitev v tem, da si bomo skupno, ramo ob rami, priborili pravice za naš obstoj in svoboden razvoj.

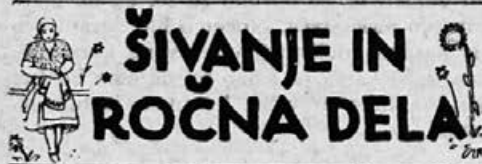
Izgovor, da je človek menjal svoje prepričanje iz strahu pred silno nasprotnikovo močjo, ne bo držal. Tak človek se pač ne zaveda, da je v naši skupnosti rešitev nas vseh, tudi njegova, ki nas je izdal. Škodoval je nam vsem in končno tudi sebi.

A vendar, nekje mora tičati vzrok temu zlu. Poglejmo našo preteklost: 1500 let tlačanstva imamo za seboj, 1500 let hlapčevstva in klečplazenja, 1500 let premišljene borbe, a ne za svoje pravice, temveč za milostno gospodarjevo naklonjenost. Suženjsko življenje naših očetov je zaznamovalo tudi naše duše. Danes se ne zavedamo niti najosnovnejših človeških pravic, ki nam pripadajo, kakor je n. pr. pravica do svobodnega prepričanja. Na drugi strani pa ljudje, ki imajo danes moč in oblast v svojih rokah, dobro vedo za naše suženjske značaje in izrabljajo naše slabosti sebi v prid, kajti časi so težki...

Toda, ali se to tiče tudi nas, žen in deklet? Saj povečini so le prepričanja naših mož v nevarnosti, bo pomislila marsikatera. — Morda se res ne zavedamo, kako zelo se tiče to tudi nas. Veliko je mož, ki jim je nasilje že zlomilo hrbtenico in tu ne moremo ničesar popraviti. Vedno pa ne sme tako ostati, zrasti mora novo pokolenje, ki ga nobeno nasilje ne bo moglo zlomiti, pač pa bo s svojo skupnostjo zmagalo nad nasiljem. In to novo pokolenje boš morala vzgojiti ti, slovenska žena in mati! Ali pa si ti sama zadosti trdna in se zavedaš osnovnih človeških pravic? Morda celo prigovarjaš svojemu možu in ga siliš k neznačajnosti, če je v nevarnosti njego-

vo prepričanje? Kakšni bodo torej tvoji otroci?

Zavedaj se, da šele, kadar bodo tvoji otroci vztrajali pri svojem prepričanju za vsako ceno, obenem pa bodo spoštovali prepričanje drugih, bo nastopilo resnično osvobodjenje slovenskega naroda!

Letos bomo šivale

V »Grudi« bomo priredile majhen krojni tečaj. Posameznim številkam bodo priložene slike krojev, ki bodo seveda pomanjšane. Krojem bo priložena prava mera in točen opis, kako kroj rišemo, tako, da si bo vsaka lahko naredila kroj v pravi velikosti. Poleg kroja bo slika, ki bo pokazala, kako se kroj položi na blago in razlaga, kako se šijemo posamezne urezane kose.

Čitateljce, ki bodo pazljivo sledile krojnemu tečaju, si bodo znale same marsikaj sešiti iz novega blaga, ali pa si bodo popravile tudi kaj starega. Ker boste šivale zase in za svojce, tudi za otroke, si boste pri tem prihranile precej denarja in koristno porabile svoj prosti čas.

Marsikatera doma nima šivalnega stroja. Nikar naj ne obupa. Noben človek vsega ne zmore sam in je navezan na tujo pomoč. Če boste pokazale veliko dobre volje in vztrajnosti, se vam bo tudi posrečilo, da boste dobile za kratek čas stroj na razpolago pri tistih, ki ga imajo.

Kroji, ki bodo prišli na vrsto, bodo predvsem za žensko, možko in otroško spodnje perilo n. pr. za spalno srajco, kombine ali hlačke, dalje za bluzo in krilo, za različne rokave in ovratnike, za predpasnike itd.

Vsaka od vas pa naj sedaj ob pričetku leta pomisli tudi na to, da bo tak krojni tečaj povzročil upravi nove stroške, zato naj po svojih močeh širi krog naših naročnic. Tudi mi se bomo potrudili, da bomo, kolikor nam sredstva dopuščajo, ustregli ponovnim željam naših naročnic.

Naši razgovori

Naša želja je, da bi se malo pogovorile med seboj. Ker se tako nerade oglašate, da bi nam povedale, kako živite in o čem razmišljate, bomo v letošnjem letu uvedle nekakšne medsebojne razgovore. V tej številki objavljamo naslednja vprašanja in pričakujemo, da nam boste odgovorile nanje v čim večjem številu. Vsaka naj odgovori vsaj na eno vprašanje, na tisto, ki jo najbolj zanima in o čemer je največ razmišljala. Veselilo nas bo, če boste odgovorile na več vprašanj ali pa na vsa. Dobre odgovore bomo objavljali v naslednjih številkah »Grude« in to dalj časa, čim več bo odgovorov.

Tako bomo spoznale, kako živimo in mislimo in se vadile v pisanju, kar je tudi za nas zelo važno. Torej, dekleta in žene, pogumno na delo!

Vprašanja:

1. Kako si zamišljam svojo bodočnost? Kakšnega moža si bomo izbrale, bogatega ali dobrega in značajnega; zakaj takega? Kako bom kot poročena žena nekaj doprinesla k naši kmetski skupnosti?

2. Kako bom vzgajala svoje otroke?

3. Kako si zamišljam svojo bodočnost, če se ne bom poročila? Ali si želim v mesto in zakaj? Kako bi morale biti urejene razmere na vasi, da bi raje ostala doma?

4. Zakaj je življenje za kmetijske ljudi tako težko? Kaj bi ukrenila, če bi mogla, da bi izboljšala naše življenje? V katerih stvarih bi morala tudi žena imeti besedo?

5. Kaj si želim v »Grudi«? Kateri ženski listi so mi všeč in zakaj? Kaj si želim v ženskem koticu »Grude«?

Odgovore pošljite na uredništvo »Grude« v Kolodvorski ulici najkasneje do 10. v mesecu.

KDOR DO 15. FEBRUARJA T. L. NE BO PORAVNAL ZAOSTALE NAROČNINE, 2. ŠTEVILKE »GRUDE« NE PREJME VEČ

Za bodoče MATERE

Ali je res težko biti mati?

Priroda je ženo določila, da ohranja človeški rod, kar pa ji nalaga precej več težav kakor možu. Od nje zahtevamo, da pri svojem delu zasluži dovolj vsakdanjega kruha za družino. Žena pa je že od spočetja dalje vsak hip povezana z otrokom; še pred rojstvom črpa otrok njene sile, rodi ga v bolečinah, vezana pa je nanj tudi potem, ko ga neguje in vzgaja. V poznejših letih je izpostavljena mnogim nevarnostim, če je morala v času pred porodom trdo delati in dvigati težka bremena ali če je morala po porodu prezgodaj na delo. Koliko zahteva materinstvo, vidimo vsak hip pri naših materah, ki vse zgarane in izčrpane zapuščajo življenje.

Neusmiljena in okrutna, hudo krivična je narava, bi dejal človek ob misli na vse to. Ali pa je res narava tista, ki je naložila ženi znatno težje breme kakor možu? Ali niso bili morda ljudje sami tisti, ki so sedanjo družbo tako uredili, da je materinstvo postalo tako težko?

Če si odgovorimo na to vprašanje odkrito, bomo morali priznati, da je materinstvo težko le zaradi težkih razmer, v katerih živimo. Ali ne trpi veliko bolj tista mati, ki v času nosečnosti in dojenja nima primerne oskrbe in zadostne hrane ter se prenapenja z delom, ker je možev zaslužek premajhen — in tista, ki utrujena od dnevnega dela prečuje pri otrocih še nešteto noči, pa nima niti zdravnika, niti zdravil, če obnemore in zbolijo?

Tiste matere pa, ki žive v ugodnih razmerah, se edino porodnim bolečinam ne morejo odtegniti, a še za te so kasneje bogato poplačane, kajti njih materinstvo je res prava sreča, po kateri hrepeni vsaka naravna in zdrava ženska. Taki ženi pač ni težko biti mati! A koliko takih mater poznate?...

Zato pa bi morala človeška družba urediti razmere tako, da bi matere trpele samo toliko, kolikor trpljenja jim je določila narava in to prav vse matere, ne samo neka-

tere. To je tudi naša dolžnost, dolžnost žen in deklet, da se borimo za to, da bo materinstvo naša sreča. Nočemo biti zaradi svoje naravne dolžnosti oboževane kot mučice, zahtevamo pa samo to, da nam bo tudi družba tako pravična kot nam je bila narava!

Okusno kosilo za zimske dni

Pljučna juha

Segedinski golaž s celim krompirjem
Zdrobov pečenjak brez jaje

● **Pljučna juha.** — Pljuča od prašiča, ki ni prestar, zreži na tanke listke. Na masti zarumeni zrezano čebulo, dodaj zrezana pljuča in jih duši do mehkega. Potem jih potresi z moko, še malo prepraži, zalij, osoli in še malo pokuhaj, popraj in okisaj. V juhi lahko kuhaš tudi na kocke zrezan krompir.

● **Segedinski golaž.** — Na masti zarumeni na tanko zrezano čebulo, pokaplaj jo malo s kisom in dodaj hitro v kocke zrezano surovo svinjino. Osoli, popraj, potresi s kuminom in strtim česnom, prideni lavorjev list in vse skupaj pokrij ter napol poduši. Nato prideni surovo kislje zelje in prilij toliko vode, da še gleda zelje malo iz nje. Vse skupaj kuhaj pokrito še tako dolgo, da se meso in zelje zmehčata.

Zraven daj cel krompir ali pa drobne ajdove žgance.

● **Zdrobov pečenjak.** V 1 liter mleka deni sol in žlico sladkorja. Ko zavre, vsipavaj vanj polagoma 1/2 litra pšeničnega zdroba in neprestano mešaj. Ko se nekoliko zgosti, vsiplji vse skupaj na razbeljeno mast in bledorumeno speci. Nato ga zdrobi, še malo popeci, po okusu potresi s sladkorjem in daj na mizo.

PRAKTIČNI NASVETI

Perilo je hitro oprano

Najvažnejše določbe o dedovanju

1. Na splošno more vsakdo dedovati, kdor je upravičen pridobivati imovino. Kdor se je pravno veljavno odrekel dediščini, je izgubil s tem dedno pravico.

2. Dedovati ne more tisti, ki je napravil proti zapustniku kako hudodelstvo, pač pa lahko dedujejo njegovi potomci.

3. Ne more dedovati tudi tisti, ki je zapustnika prisilil k izjavi poslednje volje, ga zapeljal s prevaro in ga oviral, da ni mogel izjaviti ali izpremeniti svoje poslednje volje. Tudi tisti ne more dedovati, ki je zatajil zapustnikov testament in odgovarja poleg tega tudi za vso škodo, ki jo je s tem napravil komu drugemu.

4. Poslednja volja je veljavna, če jo je zapustnik napravil pri polni zavesti, premišljeno in prost vsake sile ali prevare. Oporoke, ki so napravljene v pijanosti ali duševni zmedbi, so neveljavne. Sodno proglašeni zapravljivec more napraviti veljavno oporoko samo za polovico svojega imetja. Druga polovica pripada njegovim zakonitim dedičem.

5. Dediča in del imetja se mora označiti natančno.

6. Oporoka se lahko napravi pismeno ali ustno. Pismena oporoka mora biti od začetka do konca lastnoročno pisana in podpisana s polnim imenom.

7. Če napiše oporoko druga oseba, jo mora zapustnik lastnoročno podpisati. Pred

če vzameš vedno

SCHICHTOVO

TERPENTINOVNO MILO

...in za namakanje žensko hvalo

tremi pričami, od katerih morata biti vsaj dve naenkrat prisotni, pa mora zapustnik izjaviti, da je spis njegova veljavna poslednja volja

8. Ustno izrečena oporoka je veljavna, če jo zapustnik izreče resno v prisotnosti treh prič, ki zapustnika dobro poznajo.

9. Oporoka se lahko napravi tudi pred sodiščem ustno ali pismeno.

V 2. številki »Grude« bomo pričeli priobčevati nov roman

PUSZTA

od priznanega češkega pisatelja dr. Josefa Knapa. Roman je poln resnice, napetosti, življenjske stvarnosti in bo nudil našim čitateljem mnogo užitka.

Pisatelj je dobil za ta roman največje priznanje — prvo literarno nagrado od države. Po možnosti ga bomo priobčevali z izvirnimi ilustracijami (slikami).

»GRUDA«

Tako se dela!

VOGLJE. Dolgo časa se že nismo oglasili v »Grudi«, čeprav je v preteklem letu prihajala med nas v 20. izvodih Hvaležni smo pa tudi naročnikom, ker so tov. poverjeniku redno plačevali naročnino in še prispevali 30 din za tiskovni sklad »Grude«. Na svetih Treh kraljev dan pa je naše društvo priredilo propagandni dan za »Grudo«. Tovariš predsednik Janko Oselj in tov. poverjenik »Grude« Albin Zupanc sta šla od hiše do hiše in sta nabrala 24 naročnikov. V nekaterih hišah je šlo malo težje, vendar smo se sporazumeli. Ako bo šlo tako dalje, bo pri nas kmalu imel vsak član svojo »Gru-

do«! Sedaj moramo pa še povedati, da je tudi naše društvo v celoti sprejelo minimalni delovni načrt. Po možnosti bomo pa poskušali prirediti tudi več. Dramatski odsek se prav pridno pripravlja na vpriizoritev igre. Na Silvestrovo smo pa priredili tovariški večer pri našem prijatelju gostilničarju Fr. Molju. O nadaljnjih prireditvah se bomo pa drugič oglasili. Za čast, veljavo, moč vasi, naj naše delo nam zori!

Janko Oselj.

— Takšno vzorno delovanje naših društev zasluži vse priznanje. Želimo, da bi delali povsod tako! — Op. uredništva.

Šmartno ob Savi

Naše Društvo kmetских fantov in deklet je priredilo 12., 13. in 14. januarja prosvetno-organizatorični tečaj. Predavanja, ki so bila zelo bogata po vsebini, so se vršila vsak dan od 3. do 6. ure popoldne v društveni sobi. Učni načrt je obsegal vse najvažnejše stvari, ki jih rabijo kmetски ljudje, zlasti pa kmetско-mladinski pokretaši vsak dan v življenju.

Lepo in z veseljem je bilo pogledati v predavalnico, kjer so kmetски ljudje, zbrani kot ena družina (tečaju so prisostvovali poleg fantov in deklet tudi starši) z živim zanimanjem sledili izvajanjem predavateljev. Po vsakem predavanju pa se je razvila živahna debata, v kateri so posamezni poslušalci razvijali svoje misli in pripombe tako, da je bil ta tečaj prava vaška šola.

Vsi predavatelji so bili iz vrst naših kmetских pokretašev.

Impozanten je bil konec tečaja v soboto 14. januarja. Kot zaključno predavanje je bilo predavanje »Kaj je kmetška ideja in kmetски pokret« (Ivan Kronovšek) in predavanje tov. Nemca »Društvo kmetских fantov in deklet« (namen in delovanje). Ta dva predavanja sta naredila na poslušalce najgloblji vtis, saj je iz njih odmevalo samo hotenje in volja, s katero hoče mladina ustvarjati novo in boljše življenje.

Tečaj je zaključil vodja tečaja tov. Dovč, ki je pozival navzoče tovariše in tovarišice, naj še z večjo in mogočnejšo voljo širijo po vaseh kmetско misel — misel slovenske vaške skupnosti!

Puconci

Naše, šele pred tremi meseci ustanovljeno Društvo kmetских fantov in deklet je pokazalo 6. januarja t. l. svoje prvo delo. Priredilo je Reboljevo veseloigro: »Pri debeli muhi«, ki je bila zelo dobro obiskana. Režijo je vodila učiteljica gđc. Elza Lokay, ki ji gre vsa zahvala, kakor tudi igralcem za trud in dobro voljo. Z dohodki, ki so bili zelo lepi, bomo krili razne stroške, nabavili si bomo društveno zastavo, povečali število knjig itd. Na naslednji seji bomo sklepali o minimalnem delovnem načrtu, ki bo obsegal igre, kako tekmo, prikojevalni tečaj in razne debatne večere. Upamo, da bo naše dobro uspelo delo pritegnilo čimveč kmetских sinov in hčera, posebno onih, ki so bili že kdaj po svetu in so bolj razgledani, v našo mlado kulturno organizacijo! — Tovariši in tovarišice, le krepko po začrtani poti! Op. uredn.

Nakažite naročnino po priloženi položnici! — Prihodnjič pride roman »PUSZTA«.

Voglje

V naši občini so bila vsa društva povabljena k proslavi 20 letnice Jugoslavije in državnega praznika 1. decembra m. l. Samo Društvo kmetjskih fantov in deklet je bilo prezrto. Naši zavedni tovariši in tovarišice so se pa kar sami s praporom udeležili omenjene prireditve. Na zbirališču nas je prav lepo pozdravil g. župan in nam izjavil, da ga veseli, ker smo se udeležili proslave. Nato so nas uvrstili v povorko in smo odšli k službi božji. Po njej je bil obhod po vasi, nato pa v dvorani razni govori in deklamacije.

Vrhnika

V rojstnem kraju našega velikana Cankarja smo v nedeljo 15. januarja 1939. ustanovili novo kmetjsko-mladinsko postojanko: Društvo kmetjskih fantov in deklet. Začudili smo se ljudem, ki so skušali naše delo v kali zatreti, da bi na ta način morali še naprej spati in kimati, čas pa hiti s tako velikimi koraki naprej. Na ustanovnem občnem zboru, kjer je bil navzoč tudi zastopnik Zveze tov. Kristan, smo izvolili sledeči odbor: tov. Jože Petkovšek, predsednik; Hani Petkovšek, podpredsednica; Andrej Verbič, tajnik; Anči Jesenovec, blagajničarka. Odborniki: Anton Petrovčič, Albin Lah, Ivan Verbič, Franc Birtič, Pavla Podgornik, Matija Homovc.

Na občnem zboru smo sprejeli tudi svoj minimalni delovni načrt, ki sestoji iz: ene igre, dveh izletov, treh predavanj, enega tečaja, razvitja prapora in ene tekme iz kmetjskega dela. Neobvezno bomo skušali prirediti tudi nekaj kmetjsko-mladinskih idejnih predavanj, da se pri naših članih poglobi kmetjsko mladinska ideja. Upamo, da bo tov. Zveza z nami zadovoljna, ker je v nas veliko volje do dela in krepka iskrena želja dvigniti našo vas iz trdega spanja.

Tajnik.

Mirna peč

Na seji Društva kmetjskih fantov in deklet v Mirni peči, ki je bila še v starem letu, smo sprejeli minimalni načrt in ga predložili Zvezi v odobritev. Načrt obsega: dve dramski predstavi, eno tekmo iz kmetjskega dela, dva poučna izleta, dve predavanji in 15 debatnih večerov.

Poleg navedenih točk v minimalnem programu bomo skušali delati tudi na kmetijsko-strokovnem polju, zadrugi ideji in z vsem, kar bo v prid naši mladini. V sedanjem času je treba izrabiti vsako najmanjšo priliko za izobrazbo našega članstva.

Udovič

Očeslavci

Pri nas proti Gornji Radgoni smo tudi spoznali, da moramo imeti nekakšno organizacijo, ki bo naša, ki jo bomo sami vodili in ki bi nam nudila vse potrebno pri dvigu prosvete na vasi. Pridno zbiramo člane, ki se res zavedajo pomena nove mladinske postojanke in upamo, da bomo kmalu sklicali ustanovni občni zbor.

Janko Mlinarčič

Šmartno ob Dreti

Ko smo splavarili po naših rekah — Savinji in Savi, smo mislili tudi na svojo »Grudo«, ki nam prinaša toliko svežih vzpodbud in novega veselja do dela. Sporočamo vam sedaj, da smo poslali Zvezi kmetjskih fantov in deklet naš minimalni načrt, ki smo ga sprejeli na zadnji seji. Načrt našega Društva kmetjskih fantov in deklet obsega naslednje točke: ena igra, eno predavanje, en izlet, več strokovnih predavanj, ena tekma iz kmetjskega dela in nekaj debatnih večerov. V govorniški tečaj smo poslali tovarišico Levlarjevo, ki ga je končala z odličnim uspehom.

Sedaj hočemo še izkoristiti zimski čas, da bo naše delo čim bolj popolno. Kmalu se bomo zopet oglasili.

Rudolf Mohar:

Sveti trije kralji

*Spet trije so kralji:
Gašper, Miha, Boltežar
od Jutrovega prikrevsali.*

*Od hiše do hiše vodi jih gaz.
Raztrgani, bosí in skoro nagi so
in trese jih mraz.*

*Potrka jo tu in potrka jo tam,
zapojejo v mrak
in gredo spet drugam.*

*Pa hodijo, hodijo vse do noči;
na cesti so končno postali,
od zime in lakote vsi že trdi
so žalostno v noč zajokali.*

Kadar stopimo čez Osiješki dravski most, tik ob stari turški trdnjavi in spomeniku Kralja Petra I., nas popelje ravna rimska cesta v Južno Panonijo — današnje Baranjo. Par kilometrov izpod Osijeka se izliva Drava v Donavo in sklepa z madžarsko mejo trikotnik, ki predstavlja našo starodavno slovansko deželo. Tja vas hočem popeljati v duhu in opisati lepote pokrajine, ki se preliva iz brezkončne ravnine v številne kanale in zaseke. Tam od dravskega mostu in do ustja Drave ter naprej ob obali Donave pridemo takoj v številne zaseke in stare kanale Drave in Donave, ki tudi v času suše ne usahnejo.

Nepregledna močvirnata polja valovijo pred človeškim očesom, poraščena z visoko trsko in starimi vrbami, v katerih gnezdiijo vodne čaplje, race in gosi. Skoraj vsi letni časi predstavljajo v tej deželi svojo zanimivost, ki človeku prinese veselje in razvedrilo, kadar mu pogled ponese misli in lepota čutila čez vse zaseke, prekope in nasipe. Spomladi je tu posebno življenje, ki bi ga človek zaman iskal v domišljiji. Toliko ptičjega petja še nisem slišal, takšnih gnezditov in skrivališč divjega življenja nikdar videl, dokler me priložnost ni zanesla v to deželo. Ko se pomikamo naprej proti Tikvešu, Podunavju in Zl. Gredi, se tu in tam zamenjuje trska s travniki, mogočnimi gozdovi in obdelanim poljem. Kakšnih 50 tisoč oralov zemlje je v tem odseku izpod morske površine, vsled česar je polje presekanano s številnimi kanali, po katerih se izceja voda čez vse leto v večje kanale, ki se zopet povežejo v večji glavni kanal. Na dveh koncih tega odseka sta postavljeni Aleksandrova in Petrova črpalka, ki mečeta vodo iz glavnih kanalov v Donavo. Vsako sekundo vrže ena sesalka 5000 litrov vode. Samo s pomočjo teh dveh črpalk in 36 km dolgega obdonavskega nasipa se lahko ta del Baranje obdela. Nasip ščiti površino od donavske poplave, črpalke pa pridno črpajo odvišno vodo nazaj v mogočno Donavo. Prijetno je obstati pod košatim stoletnim hrastom in opazovati življenje teh

močvirnih prebivalcev, njih medsebojno borbo za obstanek, zlasti kadar ti tik pod nosom švigne jelen šestnajsterec s številno čredo; o divjem merjascu niti ne govorim, ker bi se ga morda ustrašili. Od Zlatne Grede proti Mirkovcu, Suzi, Zmajevcu in Kneževim Vinogradom, se široko raztegne obdelano polje, pretrgano tu in tam z novimi gozdnimi nasadi. Tukaj je večinoma zemlja »Belja«, kjer kraljuje traktor in paroplug. Med Zlatno Gredo in Zmajevcem, sredi krasne hrastove šume, tik ob donavskem nasipu, stoji dostojanstveno lovski dvorec angleškega poslanika v Berlinu, Hendersona. Kmalu nato pridemo po donavskem nasipu v Zmajevac, od koder se naprej omenjeni obdonavski nasip. Prijazno leži Zmajevac v vzhodju baranjskih gor, ki se vlečejo od sosedne vasi, Batinske Sklele, čez vso severovzhodno Baranjo in naprej v madžarsko deželo.

Sedaj se obrnimo na levo in pojdimo od Zmajevca proti Suzi, Kneževim Vinogradom, Karancu, do Belega Manastira; tukaj se malo ozrimo naokrog, da spoznamo Baranjo tudi v bližini madžarske meje. Beli Manastir je večja obmejna postaja, kjer se križajo tudi lokalne železnice Beli Manastir, Petrovo Selo in Beli Manastir, Batinska Skela. Proga Osijek-Beli Manastir pa se nadaljuje naprej proti Pečuju in Budimpešti. Beli Manastir je velika vas s tovarno za mesne izdelke in centralno mlekarno veleposestva »Belje«. Kakšen kilometer naprej je Branjin vrh, kjer se nahaja velika sladkorna tovarna, ki je tudi last veleposestva »Belje«. Severni del Baranje se popolnoma razlikuje od južne. Južna močvirna prehaja na črti Darda, Bolman, Kneževi Vinogradi v severno Baranjo, ki je po zemlji precej slična našim razmeram, razlika pa je le v tem, da je tam povsod ravnina, po kateri se menjavajo polja, gozdovi in tudi gorice. Od Belega Manastira do Kneževa, ki leži 400 m od meje, je speljana ozkotirna beljska železnica, ki je razširjena po vsem veleposestvu. Brez te železnice bi zlasti v zimskem času bil ves promet ustavljen, ker v mastnem blatu ni mogoče uporabiti nobenega voza.

Občinske ceste se v jeseni spremenijo v tovarne za opeko, vsaj blato je kaj pripravno, dokler ne pride sonce in ne izpremeni blata v oblake prahu. Poleg železnice so speljane tudi ceste, državne ceste, ki pa niso ravno preveč gladke in jih redno spremljajo murvini drevoredi.

Vse vasi ležijo večinoma ob glavnih cestah, ki jih vežejo v zimskem času z ostalim svetom; na polje pa speljejo gnoj kvečjem v snegu, ki ga že dve zimi niso videli. Od Popovca, Karanca, Kneževih Vinogradov in Zmajevca drdrazo proti Osijeku v oktobru in novembru kmetijski vozovi z Baranjcem, ki ga skušajo na razne načine pritihotapati čez dravski most ali jih mitničarji preveč natančno preiščejo, kar povzroča seveda mnogo jeze in sovraštva. Ob cestah so globoki in široki jarki in veliko zapuščene zemlje, ki bi se pri nas na drug način izrabila. Sploh pa je tam zemlja, dasi draga, mnogo slabše izkoriščana kot pri nas; ležijo pa tudi neobdelane obsežne ploskve, ki čakajo izsušitve, danes jih pokriva redka močvirska trava, pozimi in spomladi pa se tja izlije Donava in s seboj prinese velike množine rib. Pri Kopačevu je okrog 3000 oralov velika ploskev, ki čaka pridnih rok; danes služi za zavetišče ribarjem iz Kopačeva in za gnezditve vodnim čapljam. Spomnil sem se pri tem na Holandce, ki dvigajo zemljo tako rekoč iz morja, pri nas pa niti izsušitve ne napravimo. Sicer je res, kruha imamo, vsaj lahko bi ga imeli dovolj in ni torej potrebe za kakšno večja zemeljska dela. Čakamo pač na tiste čase, ko se bodo Jugoslovani razmnožili na 50 milijonov in ko nas bo sila privedla k dvigu danes mrtvih zakladov. Dasi se nam planincem ne dopade tista obsežna ravan, tiste »pustare« velikih posestev, vendar, Baranja je lepa dežela, nekaj večja od Prekmurja, toda naša, ker tudi v madžarski manjšini teče slovanska kri. Skozi hrastove gozdove zrem danes v duhu na te ravnine, ki v svojem obsežnem objemu skrivajo našo zgodovinsko preteklost in pričajo, da je ta zemlja bila in mora ostati naša!

(Dalje prihodnjič)

Za mudniki, poravnajte naročnino za »Grudo«! Drugo številko boste prejeli le — če plačate. — Ne želimo vam sitnosti!

Razlaga tujih besed

● **Emancipacija.** To besedo največkrat slišimo v zvezi z raznimi ženskimi vprašanji in zaževami. Povsod po svetu se žene bore za emancipacijo, to je, hočejo se osamosvojiti in se osvoboditi. Zahtevajo enakopravnost z moškimi v pogledu raznih zakonov, odredb, služb, položajev itd. Ženske so v marsičem prikrajšane in imajo manj pravic kot moški. Tako n. pr. učiteljice lahko poročijo le moške svojega poklica, ženske nimajo volilne pravice, ne aktivne in ne pasivne. Ne morejo torej voliti in ne voljene biti. Tisti, ki so za popolno osamosvojitve žensk, so torej za emancipacijo, vsi drugi so proti emancipaciji.

● **Transfuzija je prelitje, prelivanje.** Cita in slišimo: zdravnik je izvršil transfuzijo krvi, to pomeni, da je vzel človeku primerno količino krvi in jo »prelil« v telo bolnika, ki bi drugače (brez tuje krvi) ne mogel ozdraviti! Transfuzija krvi je rešila življenje že mnogim nesrečnikom in ima skoro vsaka bolnišnica za vsak slučaj na razpolago zdrave moške — krvodajalce, ki jih v sili pozove za oddajo krvi. Za to dobijo odškodnino, ki ni posebno velika.

● **Sanacija** pomeni ozdravitev, ureditev, izravnava, poravnava. To besedo rabimo in slišimo v zvezi z gospodarskimi vprašanji. Če pride kakšno gospodarsko podjetje (trgovina, tovarna, banka) v težkoče in se ne more več vzdržati, jo kupi ali prevzame kakšno drugo močno gospodarsko podjetje, če upa, da se bo dalo rešiti in da je bil vzrok propada slabo vodstvo in podobno. V tem primeru pravimo, da je bila pri tem in tem podjetju izvršena sanacija, oziroma da je bilo podjetje sanirano. Marsikdaj pride v težkoče kakšna zadruga ali drug zavod, pri katerem bi bili v primeru razdružitve prizadeti vlagatelji, upniki ali sploh večje število ljudi. Če bi to ne bilo v interesu ljudstva, naroda, države ali gospodarstva sploh, potem se večkrat zgodi, da se za takšno ustanovo zavzame država, banovina ali kakšen njihov zavod in propadajočo zadrugo, zavod ali ustanovo ozdravi, uredi — jo sanira.

● **Olimp** je gora v Grčiji. Stari Grki so prirejali pod to goro vse štiri leta (ta doba se je imenovala olimpijada) olimpijske igre in tekme. Danes pomeni beseda olimpijada sportne in kulturne prireditve, ki se vrše vsako četrto leto v drugi državi in se jih udeležijo vsi narodi sveta. Leta 1936.* je bila olimpijada v Nemčiji.

DELO

Wl. St. Reymont / Poslovenil Jože Glonar

— V imenu Očeta in Sina in svetega Duha! — je resno izrekel kmet, se pokrižal in zgrabil za plug. — Hi! Počasi idite, pa krepko vlecite!

Po stari navadi je počil z bičem. Plug, v katerega je bila vprežena krava in troje ljudi, se je zagrizel v zemljo in potegnil črto v črni, svetli prsti. Bila je težka zemlja, staro deteljišče, ki so ga izrabili do zadnje bilke, zbita kakor gumno, da so se lomile bodoče grude, čeprav plug ni šel globoko.

Drobna starka, komaj še podobna človeku, je debele grude tolkla z majhno motiko; par vran je poskakovalo za njo in pobiralo bele črve po brazdah.

Delo je šlo z muko in neizmerno počasno naprej; bil je neroden, starinski plug s prežalostno vprego: prvi par, ki je vlekel, sta bili ženska in krava, vpreženi v skupni jarem iz lesa, za njima pa sta se v nekaki preprosti zapregi trudila veliko dekle in deček. Krava je bila pravi okostnjak, prevlečen s kožo, ljudje pa tudi komaj kaj več ko sence. Ista dolgotrajna, trdovita lakota jim je žarela v očeh; oblečeni v cunjje, blede, so vendar družno vlekli, brez stokanja in pritoževanja, se v svojem strašnem naporu sklanjali proti zemlji in sicer s tako močjo, da so vrvi in vage škripale.

— Samo če bi lahko obrnil tri ali štiri orale! — je na glas sanjal kmet, ki se je komaj vlekel za plugom. Glavo je imel pokrito s čepico iz janjkove kože, na hrbtu so mu bingljali ostanki kožuha iz jarčeve kože, njegove bolne noge so bile ovite s platnenimi cunjami.

— Žito ne kaže ravno slabo — je rekel ob pogledu na zelenkaste lehe ob strani — nekaj krompirja bomo posadili pod motiko, posejali bomo ječmena, še kak četrt drobnega graha, pa nam

z božjo pomočjo mogoče ne bo treba poginiti od lakote. Hi! Hi! — jih je priganjal in krepko potiskal plug.

— Par ogonov lanu bi bilo tudi treba posejati in posaditi zelja — ga je polglasno opomnila hči.

— Pa si pozabila, da so nam vzeli seme! — je zaklicala žena. — Dala sem ga na stran, da bi ga imela za seme in za par kapljic olja. Pa so ga zavohali, kakor da je kakšen med! Tako se trudiš in skrbiš, nazadnje pa nimaš nič!

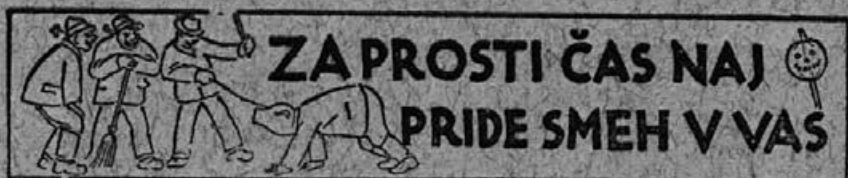
— Se že spet pripravlja na dež! Odpeljuj vodo z žita, Magda, kakor sem ti velel, saj blizu brazd že gnije. Vse kaže, da gre res na dež! — Tako je govoril, da bi pozabil, kar je njegova žena rekla neprijetnega.

Res se je aprilsko jutro, ki je bilo vstalo tako lepo in jasno, začelo prevlačiti in mračiti; blede solnce se je v mrču videlo kakor kaka hostija. Vsenaokoli se je raztezala planjava, siva in mračna, kakor daleč je seglo oko, samo tu in tam prerezana od belih prog visoke vode in skupin dreves. Prva spomlad se je bila komaj pokazala; vrbe so že odganjale, lapuh je že zlatil travnike, marjetice so odpirale svoje oči ob jarkih, jesenske grede so se začele pokrivati z zelenjem in lastovke so ščebetale od jutra do večera, toda na poljih je bilo vse še sivo, pusto in čudno žalostno. Nobenega veselja ni bilo v človeških srcih in grobna tišina je ležala nad svetom.

(Dalje prihodnjič)

*Mraz pritiska po dolinah,
zasnežene so vasi,
»Gruda« znanka je edina,
ona nas ne zapusti.*

UJEL GA JE

Stržen: Kaj bi rekli, če bi kdo sedel na vaš klobuk?

Koren: Da je bedak in osel!

Stržen: To sem hotel vedeti, ker ste pravkar sedli na moj klobuk!

SI NI NA JASNEM

Sodnik: Ali vas ne grize vest, ker ste okradli to ubogo ženo?

Tat (se čehlja za ušesom): Pač, nekaj me grize, gospod sodnik, samo to ne vem, ali je vest ali uš!

GOSPOSKE ZADEVE

Gospa Griža: Koliko zahtevate za plačilo?

Dojilja: Gospa, saj sami veste, po čem je liter mleka.

MATERINA VZGOJA

Primožek: Zaigrajte mi nekaj, stric!

Stric: Saj ne znam, Primož.

Primožek: O, saj znate; mama mi je rekla, da imate nos kot kakšno trobentol!

ŠIVALNI STROJI

s tovarniško garancijo na ugodne mesečne obroke. Rabljene stroje vzamemo v račun, isti tudi po zelo ugodnih cenah na prodaj!

NOVA TRGOVINA

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze)

ODKRITO PRIZNANJE

Oh, kako so ljudje nesramni, jamra gospa Zaletel. Jaz pa se ne bi nikdar poročila, če bi mi mož ne umrl.

MEJA ODPUSČANJA

Dragi prijatelj, ker nameravam iti k spovedi, sem prišel k tebi in te prosim, da mi vse odpustiš, če sem te kaj razžalil!

Dragi moj! Odpustim ti v imenu božjem vse, razen tistega posojila.

RAZLIKA

Natakar: Gost tam v kotu, vrača pečenko, ker je premajhna

Gostilničar: Seveda, ker ste vzeli prevelik krožnik.

PRAVILNO POJMOVANJE

Sinček: Ata, kaj je to luksuz?

Oče: Luksuz je to, če človek s polno brado nosi kravato.

MALI MODRIJAN

Učitelj: Povej, Blažek, kakšne živali iščejo hrano ponoči!

Blažek: Mačka, lisica, steničica, bolha in moja mala sestrica.

PREBRISAN GOST

Gost: Vi pa ste menjali kuharico!

Gostilničar: Kako to veste?

Gost: Na krožniku vidim druge prstne odtise.

Radio aparat

4cevni, v najboljšem stanju, kompleten, z novimi žarnicami in baterijami, zelo ugodno prodamo radi nakupa aparata za priključek na električni tok. Cena din 1.200.—. Društvo kmetskih fantov in deklet, Orla vas, p. Braslovče

V 2. številki pričnemo objavljati izredno zanimiv roman »PUSZTA«. Zato plačajte zaostalo naročnino, ker drugače »Grude« ne boste prejeli.

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon števil. 28-47 **V LJUBLJANI** Brzjavici: »Kmetskiodom«

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštno hranilnice števil. 14.257 ● Račun pri Narodni banki

●
nove vloge vsak čas razpoložljive obrestuje

po **4^{0/0} - 5^{0/0}**

Za vse vloge nudi popolno varnost

Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice. Daje kratkoročna posojila. Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

Ekonom

F. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zдроб, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zдроб, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelle, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo. —

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarni »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.